สภาพความสำเร็จ

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สภาพความสำเร็จการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
โรงเรียน **โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเข้มแข็งรอบด้าน** **1. โรงเรียนมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน** 1.1 มีการวางระบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. จัดโครงสร้างและคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแล 2. จัดทำแผนงาน/โครงการ/ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน 3. กำหนดทิศทางพัฒนาการบริหารงานสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 4. พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. ให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง (Parent Education) ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง 6. สนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ 7. มีเครือข่ายสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ แพทย์ นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เป็นต้น
1.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การเยี่ยมบ้าน การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ 2. คัดกรองนักเรียนและนำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน 3. ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนโดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่หลากหลาย 4. จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข 5. ส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและมีเครือข่ายสหวิชาชีพ
1.3 มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว	1. ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนและผู้ปกครอง 2. ให้บริการโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 3. ให้บริการครอบคลุมการแนะแนวการศึกษา อาชีพ รวมทั้งการแนะแนวชีวิตและสังคม

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
1.4 ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลาน 2. ร่วมมือกับโรงเรียนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. ร่วมสนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายผู้ปกครอง 4. มีบุคลากรจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ร่วมสนับสนุนการดำเนินงานเป็นเครือข่ายในรูปสหวิชาชีพ 5. มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง
1.5 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 2. รายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
1.6 มีการผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. นำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 2. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และให้ขวัญกำลังใจ 4. ผนึกผสานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในกิจกรรมการปฏิบัติงานปกติของการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน
2. โรงเรียนมีบุคลากร สื่อ และเครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. กำหนดทิศทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. กระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. มีความรอบรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. ตระหนักและเห็นคุณค่าของการดำเนินงาน 2. มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินงาน 3. ครูแนะแนวได้รับการพัฒนาให้เป็นนักจิตวิทยาโรงเรียนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
2.3 โรงเรียนมีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. จัดหาสื่อและเครื่องมือที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ 2. ใช้สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และตรงประโยชน์ใช้สอย
นักเรียน **1. นักเรียนทุกคนได้รับการพิทักษ์คุ้มครองและดูแลอย่างทั่วถึง** 1.1 การมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย 1.1.1 ให้การดูแลด้านปัจจัยพื้นฐานอย่างเหมาะสม 1.1.2 ให้ความรักความเอาใจใส่ด้านสุขภาพ 1.2 ได้รับการพัฒนา 1.2.1 การเล่นและการพักผ่อน 1.2.2 ได้รับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ 1.2.3 เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 1.2.4 ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 1.3 ได้รับการปกป้องคุ้มครอง 1.3.1 การล่วงละเมิด 1.3.2 การทำร้าย 1.3.3 การทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลย 1.3.4 การเอารัดเอาเปรียบ 1.3.5 การดูแลรักษาความปลอดภัย 1.3.6 การคุ้มครองจากสารเสพติด 1.3.7 นักเรียนที่มีปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม 1.4 การมีส่วนร่วม 1.4.1 แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลกระทบ 1.4.2 มีบทบาทในชุมชน 1.4.3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	**1. ผู้บริหาร/กรรมการสถานศึกษา** กำหนดนโยบายและทิศทางการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการพิทักษ์คุ้มครองเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 **2. ครู** สอดแทรกสาระของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน **3. นักเรียน** เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นเครือข่ายอาสาสมัครในการดูแลช่วยเหลือเพื่อนให้ได้เรียนรู้ตามศักยภาพและคุ้มครองตามสิทธิเด็ก **4. ผู้ปกครอง** ให้ความคุ้มครอง ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพตามควรแก่อัตภาพ

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
1.4.4 มีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร 1.4.5 มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาและระเบียบในโรงเรียน 1.4.6 มีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ	
2. นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและการปรับตัว 2.1 การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต 2.2 การจัดการเรียนรู้ด้านเพศศึกษา 2.3 ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยปราศจาก - การใช้ความรุนแรง การกลั่นแกล้งรังแก - การกระทำทารุณทางวาจา จิตใจ และร่างกาย - การทำร้ายผู้อื่นและตนเอง - การฆ่าตัวตาย 2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด	**1. ผู้บริหาร/กรรมการสถานศึกษา** ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียนในเรื่อง - การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต - การจัดการเรียนรู้ด้านเพศศึกษา - ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ - การป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด **2. ครูแนะแนว** 2.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การเรียนรู้ด้านเพศศึกษา การสร้างวินัยเชิงบวก การจัดกิจกรรมป้องกันปัญหาสารเสพติด 2.2 ให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านเพศศึกษา การใช้ความรุนแรง ปัญหาสารเสพติด **3. ครูที่ปรึกษา** 3.1 บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบและจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เรื่อง ทักษะการดำรงชีวิต เพศศึกษา การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การป้องกันปัญหาสารเสพติด 3.2 จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดทางบวกและสร้างสรรค์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **4. นักเรียน** 4.1 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตและภูมิคุ้มกันภัยต่าง ๆ 4.2 เป็นเครือข่าย/อาสาสมัคร เพื่อดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน **5. ผู้ปกครอง/ชุมชน** เป็นเครือข่ายการเฝ้าระวังและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและสิ่งแวดล้อมเสี่ยง

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและสังคม 3.1 การดูแลช่วยเหลือตนเองและเพื่อน 3.2 การบำเพ็ญประโยชน์ทั้งในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม 3.3 การแสดงออกถึงสิทธิหน้าที่ทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	**1. ผู้บริหาร/กรรมการสถานศึกษา** ส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรม/โครงการ/วิธีปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันในเรื่องต่อไปนี้ - การดูแลช่วยเหลือตนเองและเพื่อน - การบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม - การรักษาสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย **2. ครู** 2.1 ร่วมกับนักเรียนกำหนดกิจกรรม/สถานการณ์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน 2.2 กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทนักเรียนในการแสดงออกด้านการช่วยเหลือตนเองและเพื่อนด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม และด้านการรักษาสิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ต้นจบครบกระบวนการ 2.3 ให้การเสริมแรงนักเรียนเมื่อปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม 2.4 เป็นแบบอย่างที่ดีในคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนานักเรียน **3. ผู้ปกครอง/ชุมชน** 3.1 สนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน 3.2 ให้การเสริมแรงนักเรียนเมื่อมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสม 3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีในคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนานักเรียน
4. นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการอย่างรอบด้าน 4.1 มีสุขภาพกายและสุขนิสัยที่เหมาะสม 4.2 พฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม 4.3 มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและมีบทบาทในการร่วมดูแลและพัฒนาโรงเรียน ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ 4.4 มีลักษณะใฝ่รู้ เรียนเป็น และพึงพอใจกับความสำเร็จในการเรียนรู้	**1. ผู้บริหาร/กรรมการสถานศึกษา** ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานการส่งเสริมพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน คือ - มีสุขภาพกายและสุขนิสัยที่เหมาะสม - พฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม - มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและมีบทบาทในการร่วมดูแลและพัฒนาโรงเรียน ชุมชน และสังคม - ใฝ่รู้ เรียนเป็น และพึงพอใจกับความสำเร็จในการเรียนรู้

ผลที่คาดหวัง	ปัจจัย/กระบวนการดำเนินงาน
	2. ครู 2.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา เรื่อง - มีสุขภาพกายและสุขนิสัยที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน - พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) - จัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนมีโอกาสนำความรู้สู่การปฏิบัติ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเน้นอาสาสมัครช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ - จัดแผนและกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับศักยภาพ **3. นักเรียน** 3.1 เรียนอย่างมีความสุขและพึงพอใจกับความสำเร็จของตน 3.2 เป็นเครือข่าย/อาสาสมัครในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ การบำเพ็ญประโยชน์ **4. ผู้ปกครอง/ชุมชน** 4.1 ร่วมมือกับโรงเรียนดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด 4.2 ให้ความสำคัญและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การตรวจสอบทบทวน
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การตรวจสอบทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

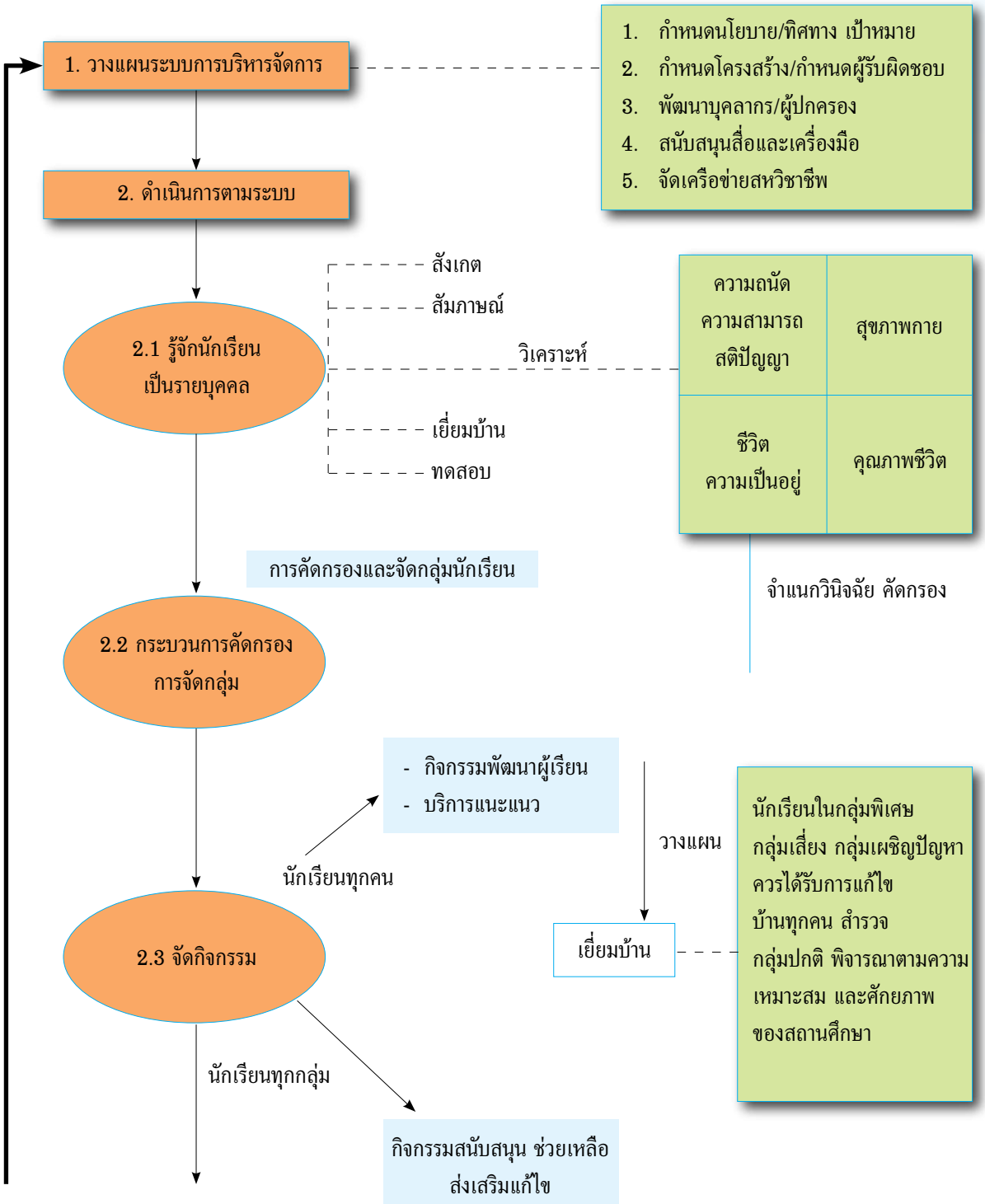

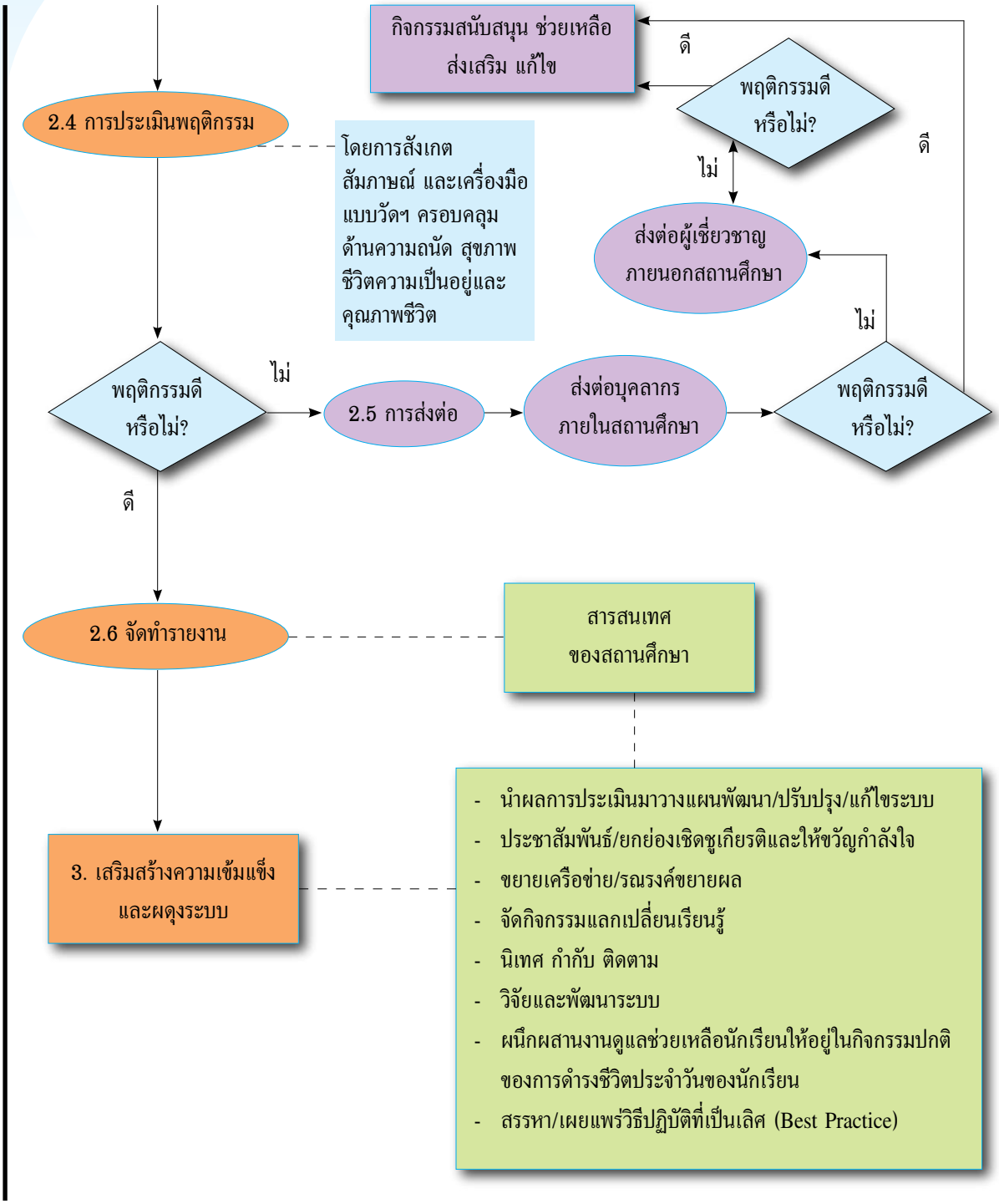
2.4 การประเมินพฤติกรรม
โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และเครื่องมือแบบวัดฯ ครอบคลุมด้านความฉลาด สุขภาพชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต
พฤติกรรมดีหรือไม่?
ไม่
2.5 การส่งต่อ
ส่งต่อบุคลากรภายในสถานศึกษา
พฤติกรรมดีหรือไม่?
ไม่
ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกสถานศึกษา
พฤติกรรมดีหรือไม่?
ดี
ดี
กิจกรรมสนับสนุน ช่วยเหลือ ส่งเสริม แก้ไข
ดี
2.6 จัดทำรายงาน
สารสนเทศของสถานศึกษา
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งและผดุงระบบ
- นำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไขระบบ
- ประชาสัมพันธ์/ยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ขวัญกำลังใจ
- ขยายเครือข่าย/รณรงค์ขยายผล
- จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- นิเทศ กำกับ ติดตาม
- วิจัยและพัฒนาระบบ
- ผนึกผสานงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในกิจกรรมปกติของการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน
- สรรหา/เผยแพร่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

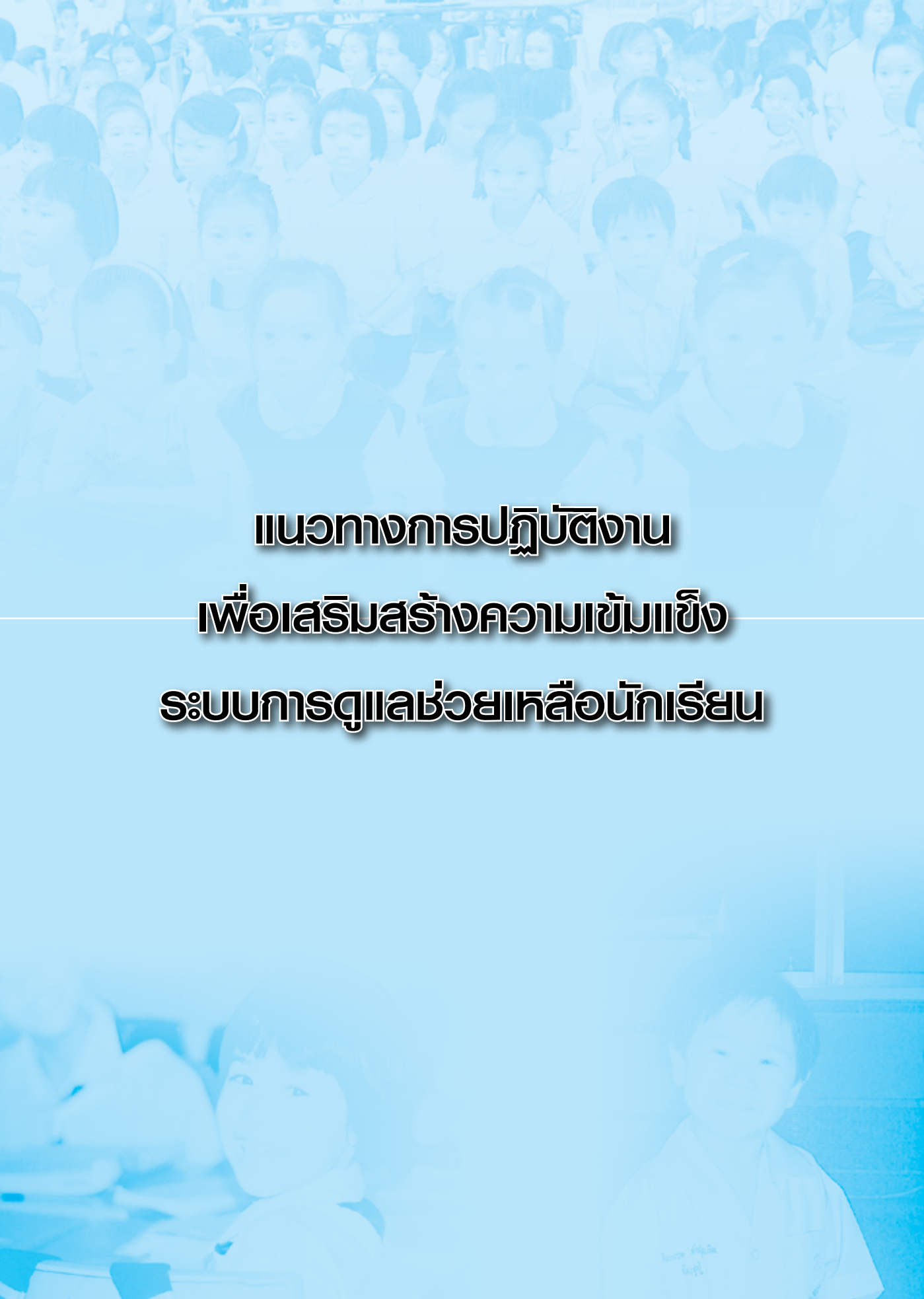

แนวทางการปฏิบัติงาน
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวทางการปฏิบัติงาน
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การจัดกิจกรรมโฮมรูม

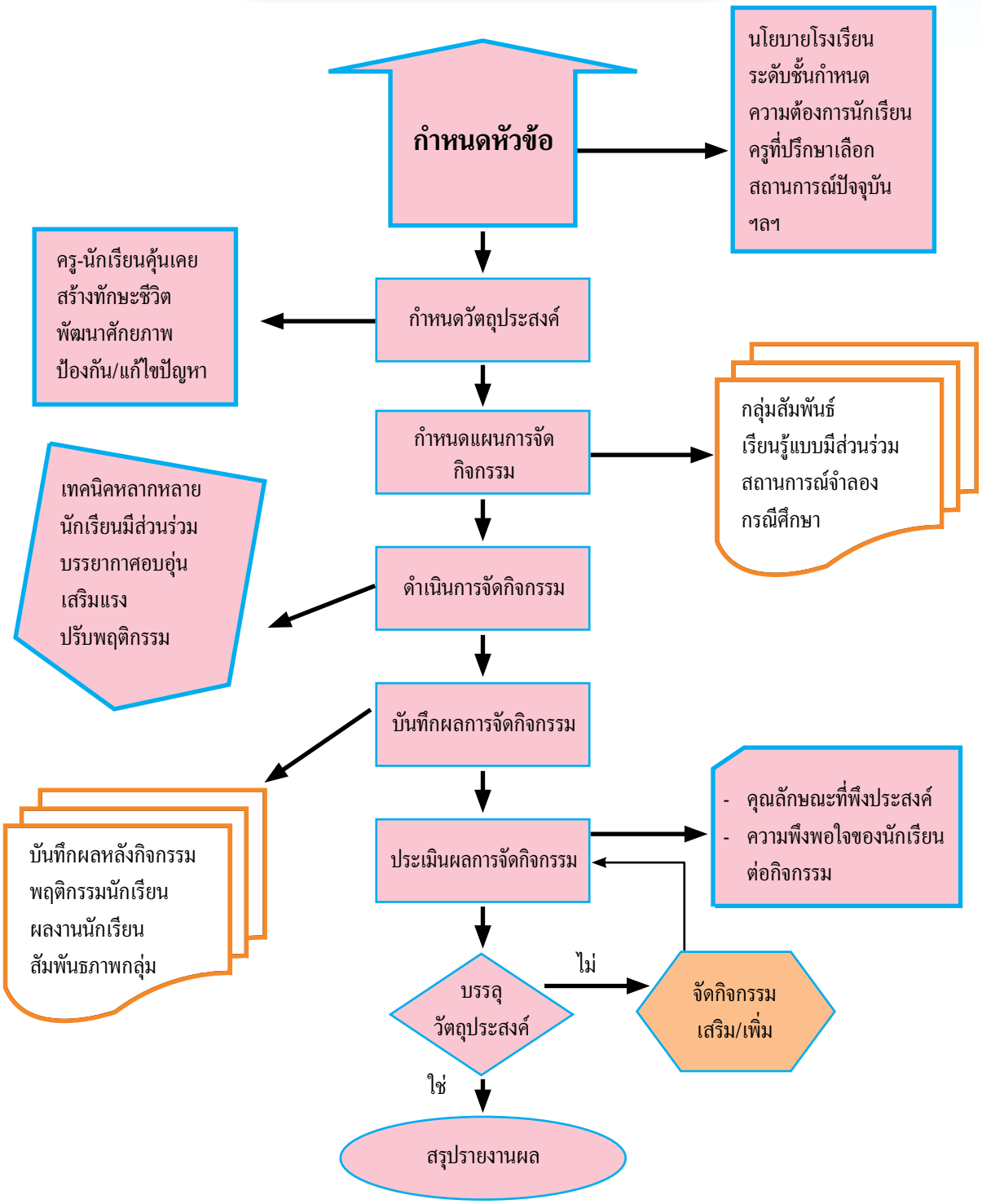

การจัดกิจกรรมโฮมรูม

ครูที่ปรึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดหัวข้อการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละระดับชั้นให้สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียน ความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียน และสถานการณ์ปัจจุบัน

2. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อให้ครู-นักเรียนคุ้นเคยกัน สร้างทักษะการดำรงชีวิต พัฒนาศักยภาพ และป้องกัน/แก้ไขปัญหาของนักเรียน

3. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมโฮมรูมโดยเน้นกระบวนการที่หลากหลาย เช่น กลุ่มสัมพันธ์เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา เป็นต้น

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น นักเรียนมีส่วนร่วม มีการเสริมแรงและปรับพฤติกรรมของนักเรียน

5. บันทึกผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมด้านพฤติกรรมนักเรียน สัมพันธภาพของกลุ่ม และผลงานนักเรียนเป็นรายครั้ง

6. ประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมในด้านคุณลักษณะผู้เรียนและความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโฮมรูม เมื่อสิ้นภาคเรียน หรือปีการศึกษา

7. หากคุณลักษณะใดของผู้เรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ให้มีการจัดกิจกรรมเสริมและประเมินใหม่

8. สรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมโฮมรูมในภาค/ปีการศึกษาต่อไป

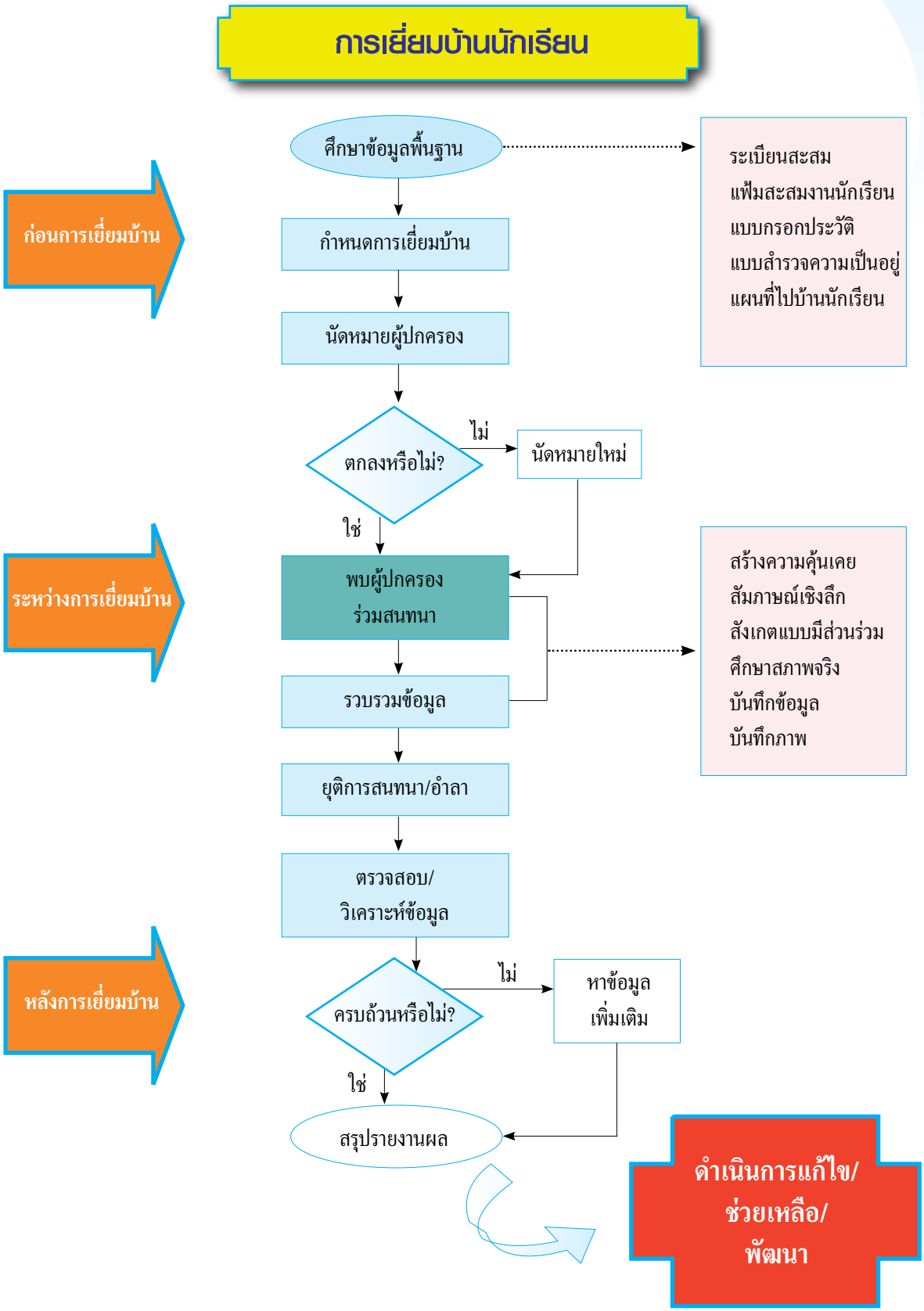
การเยี่ยมบ้านนักเรียน
ก่อนการเยี่ยมบ้าน
ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
ระเบียนสะสม
แฟ้มสะสมงานนักเรียน
แบบกรอกประวัติ
แบบสำรวจความเป็นอยู่
แผนที่ไปบ้านนักเรียน
กำหนดการเยี่ยมบ้าน
นัดหมายผู้ปกครอง
ตกลงหรือไม่?
ไม่
นัดหมายใหม่
ใช่
ระหว่างการเยี่ยมบ้าน
พบผู้ปกครอง
ร่วมสนทนา
สร้างความคุ้นเคย
สัมภาษณ์เชิงลึก
สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ศึกษาสภาพจริง
บันทึกข้อมูล
บันทึกภาพ
รวบรวมข้อมูล
ยุติการสนทนา/อำลา
ตรวจสอบ/
วิเคราะห์ข้อมูล
หลังการเยี่ยมบ้าน
ครบถ้วนหรือไม่?
ไม่
หาข้อมูล
เพิ่มเติม
ใช่
สรุปรายงานผล
ดำเนินการแก้ไข/
ช่วยเหลือ/
พัฒนา

การเยี่ยมบ้านนักเรียน

ก่อนการเยี่ยมบ้าน

1. ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม/แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน แฟ้มทะเบียนประวัติและสรุปข้อมูลที่สำคัญเพื่อการจดจำผู้เรียนได้
2. จัดทำตารางกำหนดการเยี่ยมบ้านนักเรียน ศึกษาแผนที่/เส้นทางและพาหนะเดินทางไปบ้านนักเรียน
3. แจ้งวัตถุประสงค์การไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครองและติดต่อสื่อสารนัดหมายวัน เวลาการไปเยี่ยมบ้าน

ระหว่างการเยี่ยมบ้าน

1. ไปตรงเวลานัดหมาย ควรแต่งกายสุภาพ ทักทาย ปราศรัย สร้างความคุ้นเคยด้วยไมตรีจิตก่อนเริ่มการสนทนา
2. พูดถึงนักเรียนในเชิงบวกและร่วมหารือกับผู้ปกครองเรื่องการพัฒนา/ช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน
3. ระวังเรื่องการใช้สายตา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางในการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างกัลยาณมิตร
4. กระตุ้นให้ผู้ปกครองได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นมากกว่าการฟังครูพูด ไม่ทำตัวเป็นครูของผู้ปกครอง
5. ไม่บันทึกเทปเสียง/ภาพ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองใช้การสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากสภาพจริง
6. ยุติการสนทนาและลาจากด้วยบรรยากาศที่เป็นเมตร

หลังการเยี่ยมบ้าน

1. ตรวจสอบ/วิเคราะห์ข้อมูล หากไม่ครบถ้วนให้หาข้อมูลเพิ่มเติม
2. สรุปผลการเยี่ยมบ้านรายบุคคล รายห้อง และภาพรวมของโรงเรียน
3. นำผลการสรุปที่พบว่านักเรียนมีปัญหามาตรวจสอบร่วมกับการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ มาคัดกรองและดำเนินการแก้ไข/ช่วยเหลือและพัฒนาตามสภาพจริง

ตัวอย่างแนวทางการให้ความช่วยเหลือหลังจากการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ	แนวทาง/กิจกรรมให้ความช่วยเหลือ
1. ด้านเศรษฐกิจ	1. จัดหาทุนการศึกษา 2. จัดหางานพิเศษให้ทำเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน 3. จัดหาปัจจัยพื้นฐานให้ เช่น อาหารกลางวัน เสื้อผ้า หนังสือยืมเรียน จักรยานยืมเรียน ฯลฯ
2. ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต	1. จัดอาหารเสริม 2. จัดกิจกรรมโฮมรูมฝึกทักษะชีวิตด้านอารมณ์และสุขภาพจิต 3. แจ้งผู้เกี่ยวข้องร่วมช่วยดูแล กรณีมีโรคประจำตัว เช่น ครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ 4. ส่งต่องานอนามัยโรงเรียนหรือแพทย์ (กรณีรุนแรง)
3. ด้านการเรียน	1. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอนรายวิชา เพื่อจัดการสอนซ่อมเสริม 2. จัดกิจกรรมโฮมรูมเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้/การวางแผนการเรียนที่เหมาะสมกับลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ของตนเอง
4. ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	1. จัดกิจกรรมทักษะชีวิตในการป้องกันตัวจากการถูกล่วงละเมิด 2. ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติตนที่สมควร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อนักเรียน
5. ด้านความสามารถพิเศษ	1. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน 2. จัดเวทีให้โอกาสนักเรียนแสดงความสามารถ ส่งเข้าประกวดแข่งขันในระดับต่าง ๆ
6. ด้านความปลอดภัย - ความรุนแรงในครอบครัว - สารเสพติด - การติดเกม/อินเทอร์เน็ต	1. ประสานงานเครือข่ายผู้ปกครองเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง 2. แจ้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กให้ร่วมพิจารณาช่วยเหลือ

แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....เวลา.....รวม.....นาที

ชื่อนักเรียน (ด.ช./ด.ญ./นาย/น.ส.).....ชั้น.....
ชื่อบิดา.....ชื่อมารดา.....
นักเรียนอาศัยอยู่กับ.....ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน.....
สมาชิกทั้งหมดในบ้าน (รวมนักเรียนด้วย).....คน
ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....ชื่อหมู่บ้าน.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

1. สภาพบริเวณบ้านและที่ตั้ง.....
   .....
2. สภาพบ้าน/และภายในบ้าน.....
   .....
3. ฐานะครอบครัว.....
   .....
4. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว.....
   .....
5. ท่าที/ความรู้สึกของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนและโรงเรียน.....
   .....
6. ภาวะการเรียนทางบ้าน (เช่น โอกาสอ่านหนังสือ ทำการบ้าน การศึกษาต่อ ฯลฯ).....
   .....
7. งานในบ้านที่นักเรียนต้องรับผิดชอบ.....
   .....
8. การใช้เวลาว่าง/งานอดิเรก.....
   .....
9. จุดเด่น/ความสามารถ/ความถนัดพิเศษของนักเรียน.....
   .....
10. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกตของผู้เยี่ยมบ้าน.....
    .....
11. นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในด้าน.....

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ไม่จำเป็น

ผู้ให้ข้อมูล..... ผู้เยี่ยมบ้าน.....
(.....) (.....)
เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็น..... ตำแหน่งหน้าที่.....

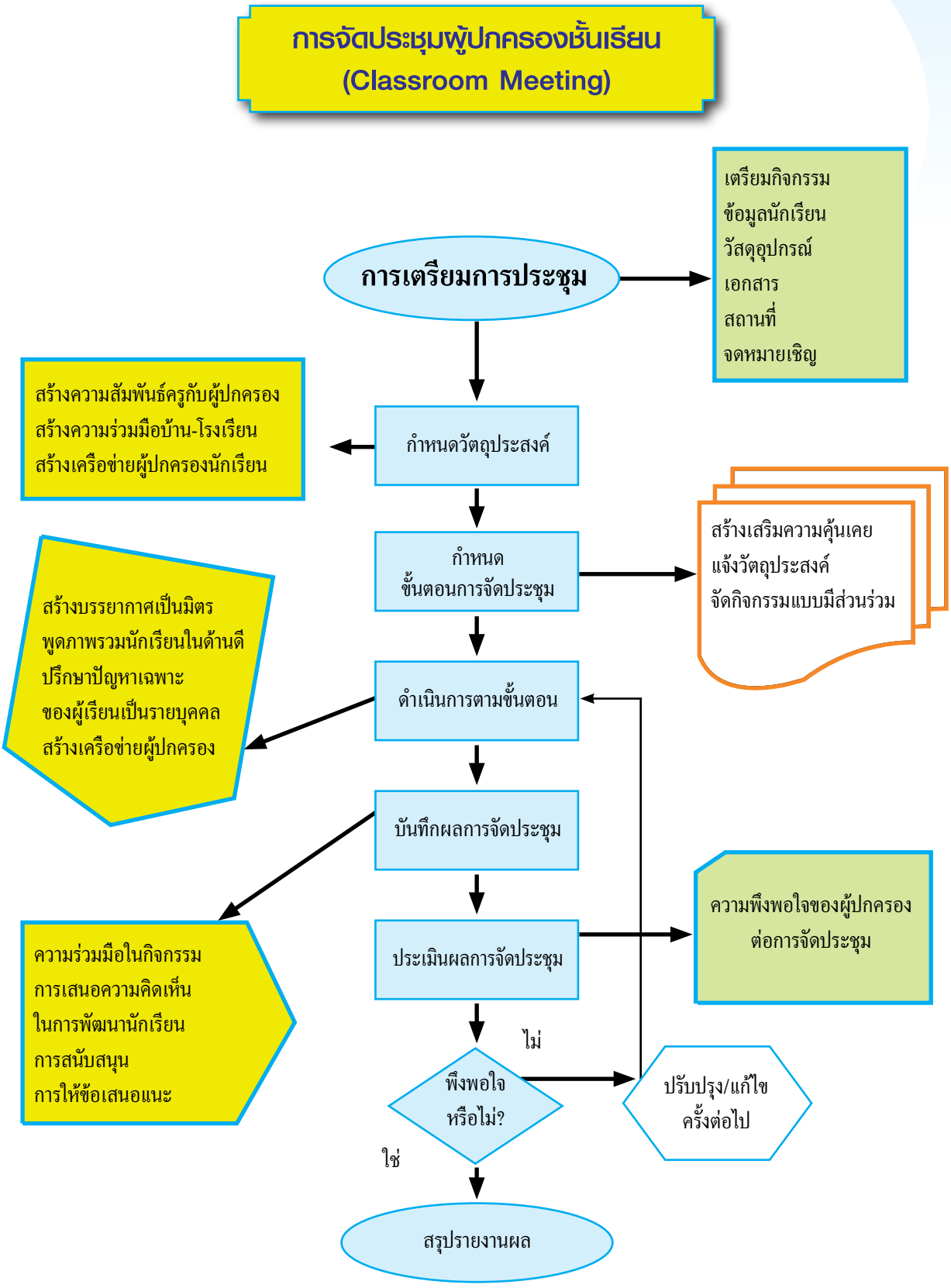
การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
(Classroom Meeting)
การเตรียมการประชุม
เตรียมกิจกรรม
ข้อมูลนักเรียน
วัสดุอุปกรณ์
เอกสาร
สถานที่
จดหมายเชิญ
กำหนดวัตถุประสงค์
สร้างความสัมพันธ์ครูกับผู้ปกครอง
สร้างความร่วมมือบ้าน-โรงเรียน
สร้างเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน
กำหนด
ขั้นตอนการจัดประชุม
สร้างเสริมความคุ้นเคย
แจ้งวัตถุประสงค์
จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม
ดำเนินการตามขั้นตอน
สร้างบรรยากาศเป็นมิตร
พูดภาพรวมนักเรียนในด้านดี
ปรึกษาปัญหาเฉพาะ
ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
บันทึกผลการจัดประชุม
ประเมินผลการจัดประชุม
ความพึงพอใจของผู้ปกครอง
ต่อการจัดประชุม
ความร่วมมือในกิจกรรม
การเสนอความคิดเห็น
ในการพัฒนานักเรียน
การสนับสนุน
การให้ข้อเสนอแนะ
ไม่
พึงพอใจ
หรือไม่?
ปรับปรุง/แก้ไข
ครั้งต่อไป
ใช่
สรุปรายงานผล

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

บทบาทครูที่ปรึกษาในการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน มีดังนี้

1. เตรียมการประชุม โดยการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียน สำหรับแจ้งกับผู้ปกครอง วางแผนการจัดกิจกรรม จัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร สถานที่ และจดหมายเชิญประชุม

2. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเน้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง สร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง

3. กำหนดขั้นตอนการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคย แจ้งจุดประสงค์การประชุมและดำเนินการจัดกิจกรรมการประชุมแบบมีส่วนร่วม

4. ดำเนินการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ผู้ปกครองมีส่วนร่วม พูดคุยถึงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านดีในภาพรวม ปรึกษาปัญหาเฉพาะของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและร่วมกันสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง

5. บันทึกผลการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ข้อสรุปการเสนอแนะความคิดเห็นในการร่วมพัฒนา/ป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

6. ประเมินผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนในด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการประชุมและข้อเสนอแนะการจัดประชุมครั้งต่อไป

7. หากผู้ปกครองพึงพอใจน้อย ให้มีการนำผลการเสนอแนะไปปรับปรุงการจัดประชุมในครั้งต่อไป

8. สรุปรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนในภาค/ปีการศึกษาต่อไป

กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายกรณี

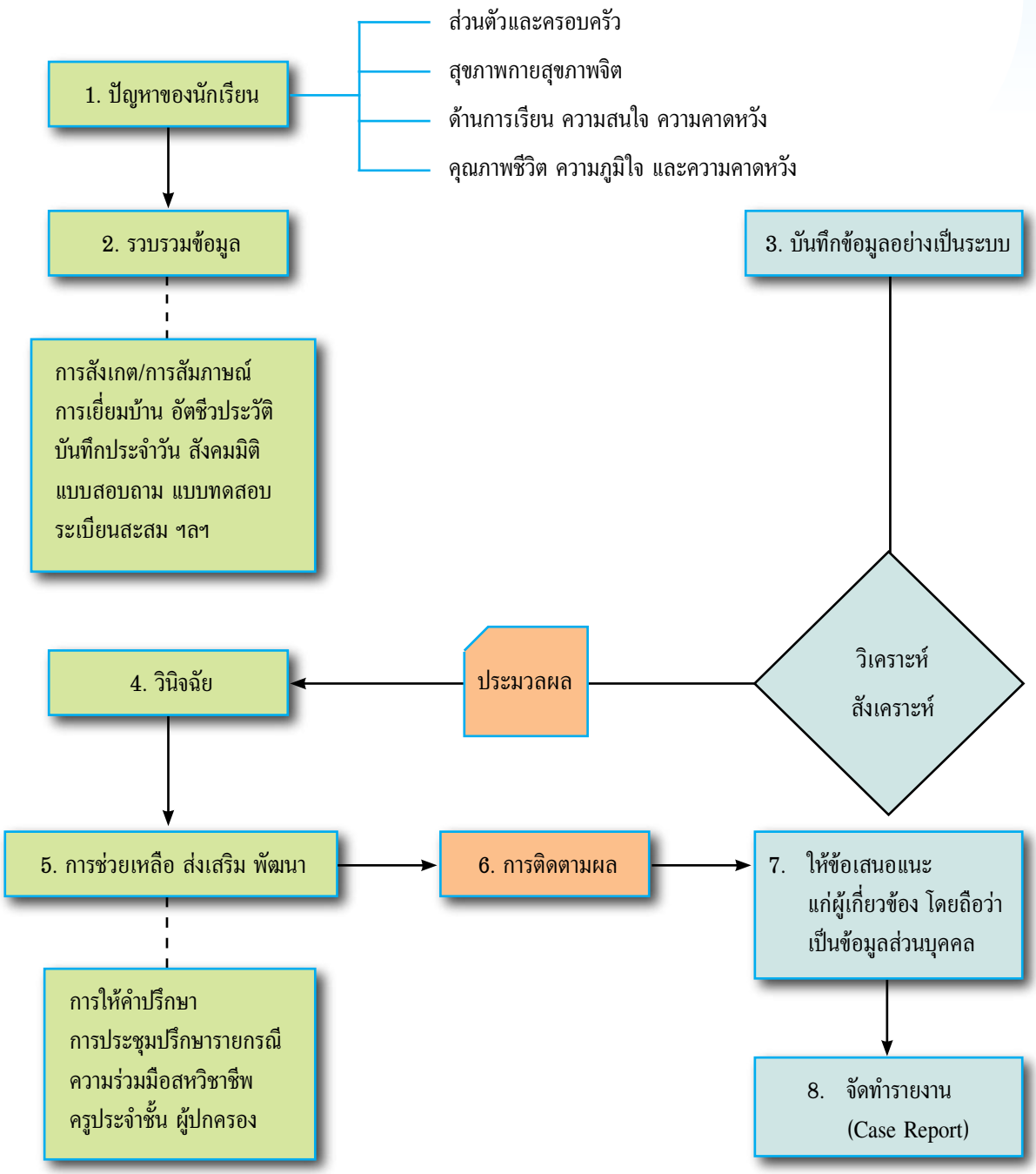

กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายกรณี

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

ปัญหาของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาด้านครอบครัวและส่วนตัว สุขภาพกายสุขภาพจิต ด้านการเรียน ความถนัด ความสนใจ และคุณภาพชีวิต

2. การรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่

- การสังเกตและบันทึกข้อมูล
- การสัมภาษณ์
- การเยี่ยมบ้าน
- อัตชีวประวัติ ชีวิตประจำวัน
- สังคมมิติ
- แบบสอบถาม
- แบบทดสอบ
- ระเบียนสะสม

3. การบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว
- ข้อมูลครอบครัว
- ข้อมูลสุขภาพ
- ข้อมูลด้านการเรียน
- ข้อมูลด้านสังคม
- ความสนใจ งานอดิเรก และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ
- เป้าหมายและความคาดหวัง
- การวิเคราะห์และการวินิจฉัยปัญหา
- การช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา
- การติดตามผล ข้อเสนอแนะ

4. การวินิจฉัย

เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการวินิจฉัยปัญหาได้ตรงประเด็น

5. ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา

- โดยใช้วิธีการที่หลากหลายของผู้ศึกษา เช่น การให้คำปรึกษา (Counseling) การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) และความร่วมมือจากสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา

6. การติดตามผล

แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมหรือพัฒนาการหลังการช่วยเหลือ โดยมีข้อมูลหลักฐานสนับสนุน

7. การให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้อง

ให้ข้อเสนอแนะแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ศึกษา โดยถือว่าข้อมูลที่ใช้ต้องเป็นความลับ และการให้ข้อมูลต้องเกิดประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน ซึ่งข้อเสนอแนะอาจให้กับตัวนักเรียน สำหรับครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นต้น

8. การจัดทำรายงาน

ให้เขียนรายงานเป็นความเรียงโดยเรียงลำดับองค์ประกอบของรายงานตามข้อ 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ช่วยเหลือ และส่งต่อ ทั้งนี้ การเก็บรักษารายงานต้องเป็นความลับและเก็บในสถานที่ที่เหมาะสม การเผยแพร่รายงาน ควรขออนุญาตตัวนักเรียนหรือผู้ปกครอง และต้องไม่เปิดเผยชื่อและนามสกุลจริงเพื่อคุ้มครองนักเรียน

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการ	โรงเรียน/ครู	กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง
รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ศึกษาและจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เยี่ยมบ้านนักเรียน ประสานผู้ปกครอง ชุมชน	เป็นเครือข่ายการให้ข้อมูลข่าวสาร อำนวยความสะดวก ติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน
คัดกรองนักเรียน	วิเคราะห์ข้อมูล จัดกลุ่มนักเรียน 4 กลุ่ม กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ครูเป็นรายกรณี
ส่งเสริมนักเรียน	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์และเสริมศักยภาพนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมเสริมความถนัดและความสนใจ และเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ บุคลากร บริหารทั่วไป ให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมพัฒนานักเรียน เป็นเครือข่ายและขยายเครือข่ายการร่วมพัฒนา คุณภาพชีวิตนักเรียน
ป้องกันและแก้ไขปัญหา	ให้คำปรึกษาเบื้องต้น จัดกิจกรรมสำหรับป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมดูแลแก้ไขปัญหานักเรียน	สอดส่องดูแลให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย จากสภาวะวิกฤต เป็นเครือข่ายและขยายเครือข่ายการช่วยเหลือ คุ้มครองนักเรียน กำกับ ติดตามดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการพิทักษ์ และคุ้มครองสิทธิเด็ก
ส่งต่อ	วิเคราะห์สาเหตุปัญหาซ้ำซ้อน หาทางแก้ไข บันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง ภายในและภายนอกโรงเรียน ติดตามประเมินผล	ประสานบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในการส่งต่อนักเรียน

การผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมในรูปคณะกรรมการมีความจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้น โครงสร้างคณะกรรมการ การประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะ จึงต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยปกติจะมีกรรมการ 3 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน/ทีมสนับสนุน/ทีมคุณภาพ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แม้ว่าคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะมีรูปแบบโครงสร้างตามลำดับชั้น แต่คณะกรรมการทุกคณะสามารถปฏิบัติงานเชื่อมโยงกันได้ เพื่อให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และที่สำคัญแต่ละคณะต้องร่วมมือกันทำงานเป็นทีม สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละระดับชั้น หากมีขนาดกลุ่มใหญ่เกินไป อาจพิจารณาจัดเป็นกลุ่มย่อยได้อีก

ทีมนำ ได้แก่ คณะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และสนับสนุนเสริมสร้างพลังร่วม (empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมสนับสนุน/ทีมประสาน/ทีมคุณภาพ เป็นทีมหลักในการสนับสนุนประสานงาน เป็นพี่เลี้ยง ทั้งด้านวิชาการและอื่น ๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้น ทีมสนับสนุนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าทีมคือรองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน

ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรงระบบย่อยนั้น ๆ ในกรณี ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือทีมระดับชั้น มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพในระบบย่อยต่าง ๆ ที่ตนเองมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตามระบบ คณะกรรมการอำนวยการ หรือทีมนำของระบบ มีความสำคัญอย่างยิ่งจะต้องเป็นผู้นำการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจกับผู้เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการทำงาน ทั้งในฐานะนักบริหาร ผู้ปฏิบัติ ผู้ส่งเสริม สนับสนุน ผู้ประสานงาน ผนึกผสานบูรณาการภารกิจและผู้ติดตาม ตรวจสอบ เพื่อให้ดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นระบบจนพัฒนาสู่ความยั่งยืน โดยสรุปทีมนำมีบทบาทหน้าที่เอื้อต่อคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. บทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริมการขับเคลื่อนและผดุงระบบ โดย

กำหนดนโยบายและผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนตระหนักเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นผู้นำในการพัฒนาระบบงาน ใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการบริหารจัดการกระตุ้นเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบงานโครงการดำเนินงานตามนโยบาย และประสานงานกับบุคลากรภายนอกและหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้การสนับสนุนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นต้น

2. บทบาทในการสร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องการขวัญและกำลังใจจากฝ่ายบริหาร รวมทั้งต้องการได้รับการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การแสดงความสนใจ การยกย่องชมเชย การประกาศเกียรติคุณ การให้วุฒิบัตรหรือโล่ การพิจารณาเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษด้วยความยุติธรรม การส่งเสริมยกย่องให้เป็นวิทยากร การสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมการศึกษาดูงาน อบรมสัมมนา ตลอดจนให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้เป็นที่แพร่หลาย เพื่อนำมาซึ่งความชื่นชมร่วมกัน

3. บทบาทในการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย

เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทีมนำจะต้องมีการประสานสัมพันธ์ และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายการร่วมพัฒนางาน โดยประสานส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แบ่งการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย

1) ภายในองค์กรเป็นการประสานสัมพันธ์กับเครือข่ายภายใน ได้แก่ กรรมการทุกคณะบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคน อาจดำเนินงานใน 2 ลักษณะ

(1) มีรูปแบบเป็นทางการ เช่น ในการประชุมประจำเดือน จัดประชุมเฉพาะกิจ สัมมนา

(2) ไม่มีรูปแบบเป็นทางการ เช่น พบปะพูดคุย กิจกรรมสังสรรค์ นันทนาการ

ซึ่งคณะกรรมการทุกคนและทุกทีมจะต้องมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและแต่ละคณะจะต้องร่วมมือทำงานเป็นทีม และกำหนดแผนจัดประชุม และทีมชัดเจนดังเสนอแผนภาพการทำงานประสานสัมพันธ์และร่วมงานเป็นทีม ดังนี้

ทีมและการประสานสัมพันธ์ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

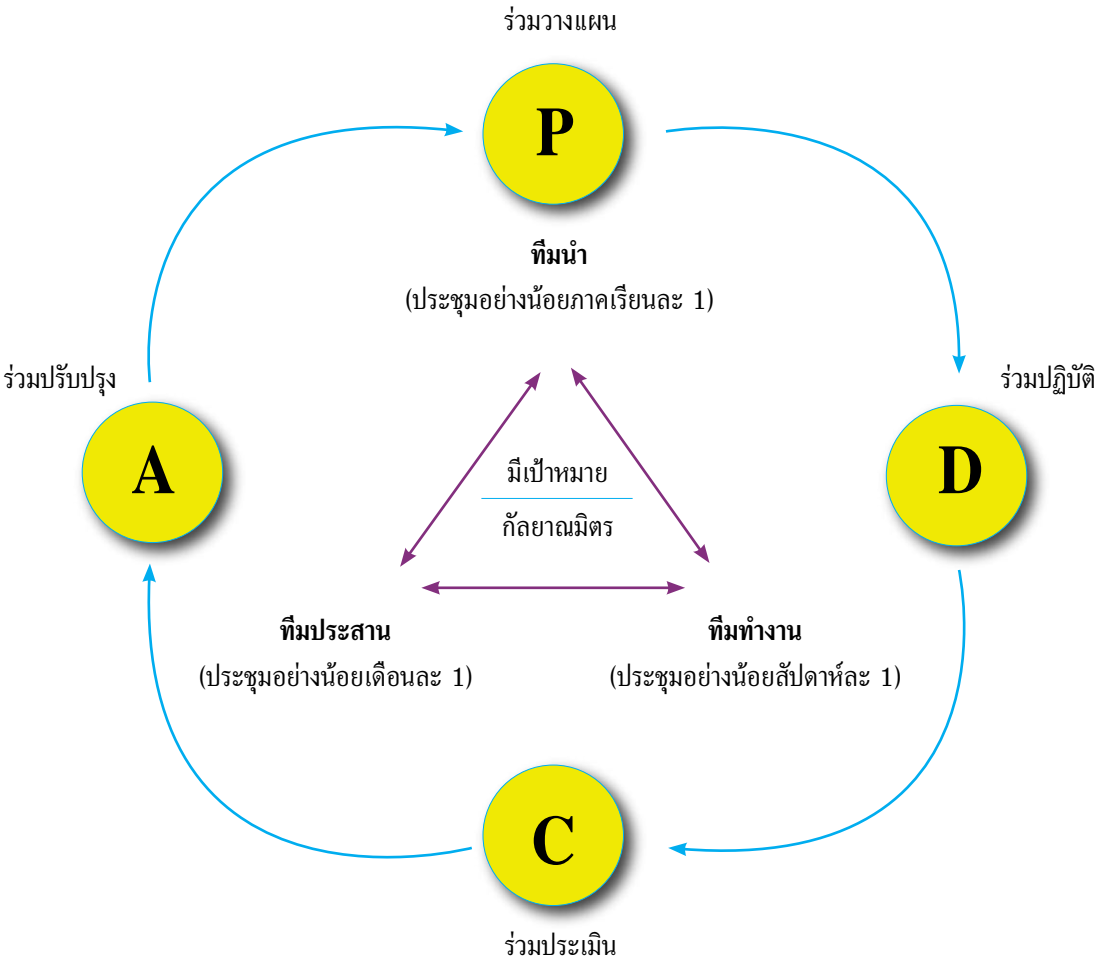

2) ภายนอกองค์กร เป็นการสร้างสายสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอกโรงเรียน อันได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน ศาสนบุคคล เป็นต้น ทำได้ 2 ลักษณะเช่นกัน คือ

(1) มีรูปแบบเป็นทางการ เช่น การประชุม/สัมมนาประจำปี ประชุมสมาคมผู้ปกครองครู ศิษย์เก่า การติดต่อสื่อสารตามระบบราชการ

(2) ไม่มีรูปแบบเป็นทางการ เช่น เยี่ยมเยียนสถานที่ทำงาน บ้าน งานประสานสัมพันธ์ด้วยจดหมาย โทรศัพท์

3) บทบาทในการผนึกผสานบูรณาการภารกิจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กำหนดแผนปฏิบัติงานอย่างครบวงจรและร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างบูรณาการหลอมรวมให้เห็นความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน

4) บทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล สร้างความตระหนักในความสำคัญของการกำกับ ติดตาม และประเมินผลและดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลผู้รับผิดชอบในทุกภาระงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบรอบด้านมีกลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งและผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการผสานผนึกภารกิจที่หลากหลายเข้าด้วยกัน

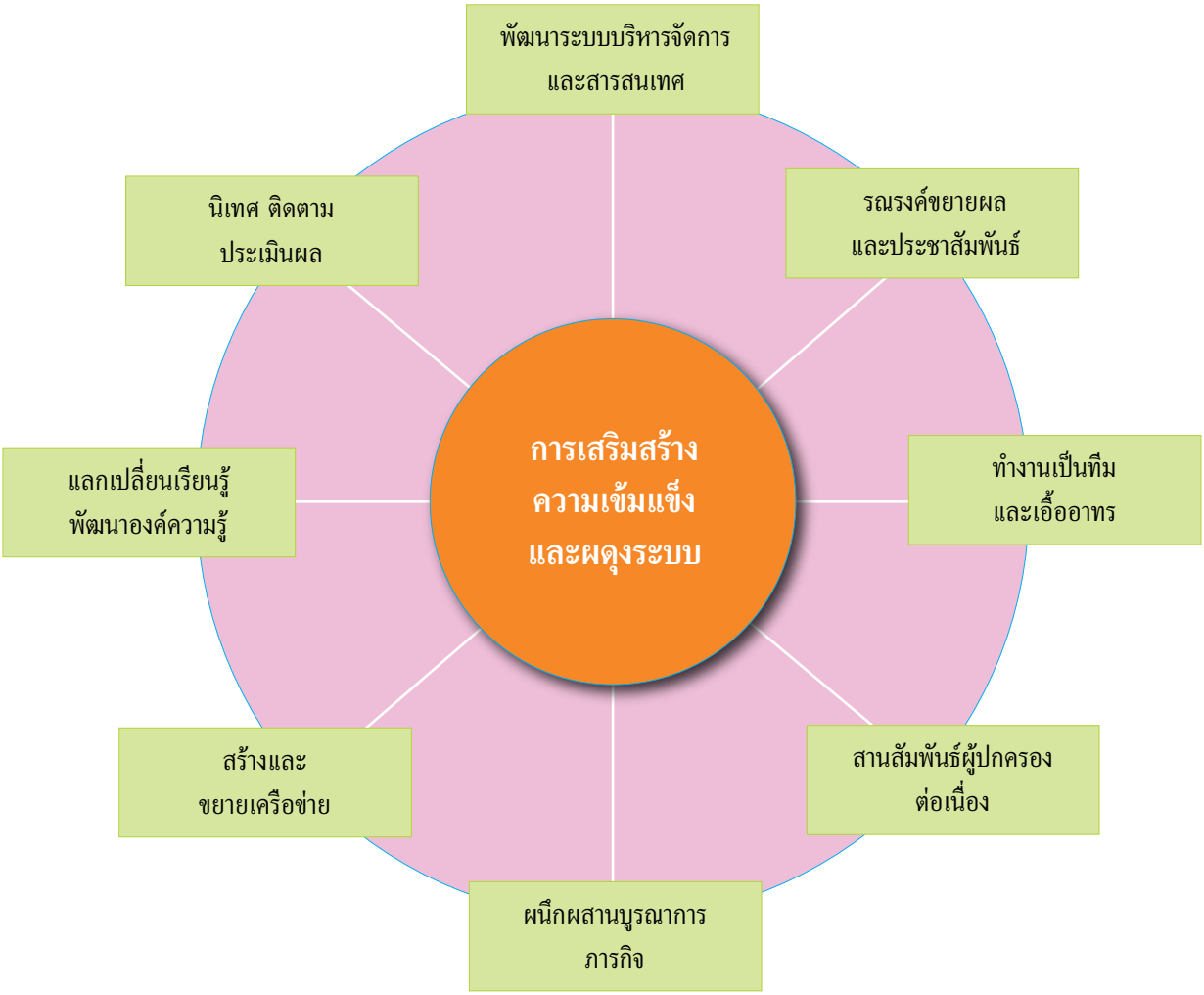

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

การพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ (พหุปัญญา)

การค้นหาศักยภาพ

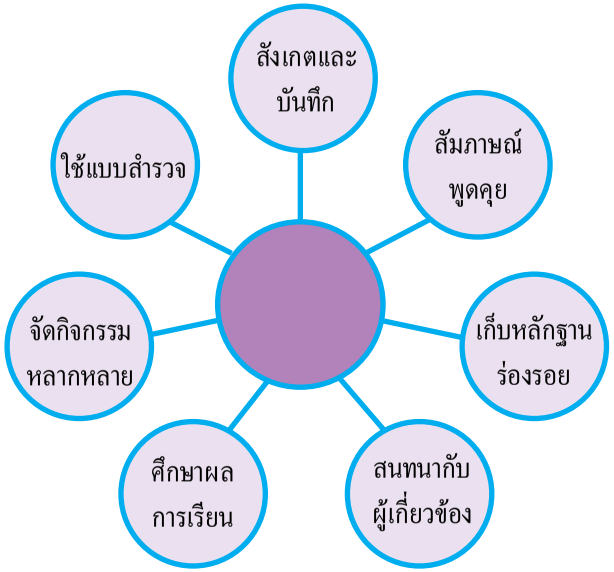

การจัดการเรียนรู้

ดนตรี	กาย	ภาษา	คณิตศาสตร์	มิติ	มนุษย์	เข้าใจตน	ธรรมชาติ
สร้างโครงงานที่แสดงความสามารถด้านการใช้เสียงเพลง จังหวะ ทำนองเพลง แต่งเพลง ทำเสียงประกอบ	กิจกรรมที่เคลื่อนไหวด้วยตนเอง สถานการณ์จำลอง แบบแผนการเคลื่อนไหวของคน กีฬา เต้นรำ การออกแบบการเคลื่อนไหว	การเล่านิทาน งานเขียนกวี การเผยแพร่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นทางวัฒนธรรม การอภิปราย แสดงความคิดเห็น การบันทึกอนุทิน	การคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ แก้โจทย์ปัญหา เกม คณิตศาสตร์ เกมสืบสวน การจัดหมวดหมู่ แยกประเภท ทำโครงงานเชิงคำนวณ ทดลอง	สร้างชิ้นงานโครงงาน ใช้รูปภาพระบายสี การออกแบบโครงงานศิลปะ งานออกแบบ แผนภูมิ แผนที่ จิตนาการ ทัศนศิลป์	เรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมแรงร่วมใจ ทำโครงงานเป็นกลุ่มเรียนสัมพันธ์กับต่างโรงเรียน หรือต่างวัฒนธรรม	เรียนรู้ด้วยตนเอง สอนรายบุคคล เปิดโอกาสให้เลือกวิธีศึกษาค้นคว้า ทำโครงงานผลงานเฉพาะบุคคล กระตุ้นให้สะท้อนความรู้สึก	ศึกษาค้นคว้าปรากฏการณ์ธรรมชาติ พฤติกรรมของสัตว์ พืชโครงงานเกี่ยวกับชีววิทยา ระบบนิเวศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

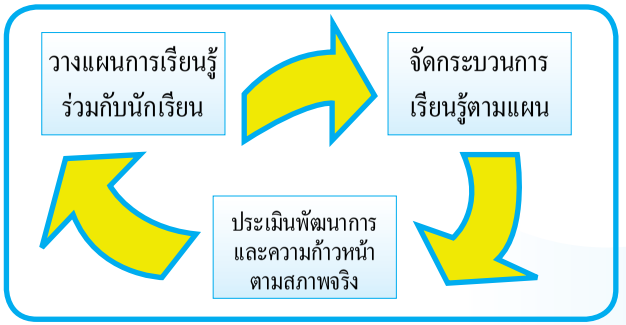

การค้นหาและพัฒนาพหุปัญญา

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Development)

สติปัญญาของมนุษย์ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงแต่เชาวน์ปัญญา (IQ) แต่มี 8 ด้าน คือ 1. ด้านดนตรี 2. ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 3. ด้านตรรกะคณิตศาสตร์ 4. ด้านภาษา 5. ด้านมิติ 6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 7. ด้านการเข้าใจตนเอง 8. ด้านธรรมชาติแวดล้อม

1. บุคคลแต่ละคนมีปัญญาครบทั้ง 8 ด้าน แต่จะมีมากน้อยไม่เท่ากันและคนส่วนใหญ่จะมีปัญญาในระดับสูงเพียงหนึ่งหรือสองด้าน ส่วนด้านอื่นอาจไม่สูงนัก

2. เราจะทราบชั้นสูงสุดของปัญญาแต่ละด้านจากผลงานของบุคคลนั้น และความงอกงามของปัญญาแต่ละด้านมีช่วงพัฒนาที่แตกต่างกัน

3. ปัญญาด้านต่าง ๆ ทำงานสัมพันธ์ร่วมกันและมีลักษณะที่ซับซ้อน

4. บุคคลทุกคนสามารถพัฒนาความฉลาดแต่ละด้านให้สูงขึ้นได้

ความโน้มเอียงของปัญญา

ความโน้มเอียง/ปัญญา	มีความไวต่อ	ถนัด, โน้มเอียงทาง	ความสามารถ
ปัญญาด้านภาษา	เสียง ความหมาย	การพูด การเขียน การฟัง การอ่าน	พูดเก่ง (ครู นักการเมือง ผู้สอนศาสนา) เขียนเก่ง (กวี นักหนังสือพิมพ์ นักประพันธ์ บรรณาธิการ)
ปัญญาด้านตรรกะคณิตศาสตร์	รูปแบบ จำนวนตัวเลข ข้อมูล การให้เหตุผลที่เป็นกลางและการให้เหตุผลเชิงปริมาณ	การหารูปแบบ การคิดคำนวณ ตั้งและพิสูจน์ สมมติฐานด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คิดเชิงอนุมานและอุปมาน	ทำงานเกี่ยวกับตัวเลขได้คล่อง (นักบัญชี นักสถิติ) มีเหตุผล (วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ นักสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์)
ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์	สี รูปร่าง ภาพตัดต่อ รูปสมมาตร เส้น ภาพ	แสดงความคิดด้วยภาพวาด สร้างจินตนาภาพ มองเห็นรายละเอียดของภาพวาด สเกตช์ภาพ	สร้างภาพเก่ง (นักวาด นักถ่ายรูป วิศวกร มัณฑนากร) สังเกตได้อย่างละเอียดชัดเจน (ลูกเสือมัคคุเทศก์ ผู้ดูแลป่า)
ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย	สัมผัส การเคลื่อนไหวร่างกายของตนเอง การกีฬา	กิจกรรมที่ใช้กำลังความเร็ว ความยืดหยุ่น ความสัมพันธ์	ใช้มือได้ดี (ช่างเครื่องยนต์ ศัลยแพทย์ ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างปูน)

ความโน้มเอียง/ปัญญา	มีความไวต่อ	ถนัด, โน้มเอียงทาง	ความสามารถ
		ระหว่างมือและตา และการทรงตัว	ใช้ร่างกายแสดงออกได้ดี (นักกีฬา นักแสดง นาฏศิลป์)
ปัญญาด้านดนตรี	เสียง ระดับเสียง จังหวะ ทำนอง	การฟัง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี	สร้างดนตรี (นักแต่งเพลง นักดนตรี วาทยกร) และวิเคราะห์ดนตรี (นักวิจารณ์ดนตรี)
ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์	ภาษากาย อารมณ์ต่าง ๆ เสียง และความรู้สึก	สังเกตเห็นและปฏิบัติสนองตอบอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพของผู้อื่น	ทำงานกับผู้อื่นได้ดี (นักบริหาร ผู้จัดการ ครูที่ปรึกษากิจการ) ช่วยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาได้ (นักจิตวิทยา นักบำบัด)
ปัญญาด้านเข้าใจตนเอง	จุดเด่น จุดด้อยของตน ความปรารถนา และจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง	ตั้งเป้าหมาย ประเมินความสามารถและสิ่งที่ตนรับผิดชอบ ติดตามดูแลความคิดของตนเอง	ตั้งสมาธิไตร่ตรอง ควบคุมตนเอง มีสติและใช้ประโยชน์จากตนเองได้ดี
ปัญญาด้านธรรมชาติ	พืช สัตว์ สิ่งของ รูปแบบต่าง ๆ ในธรรมชาติ เรื่องราวทางนิเวศ	รู้จักและจัดจำแนกสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในธรรมชาติแวดล้อม	วิเคราะห์สภาพธรรมชาติและนิเวศวิทยา (ผู้ดูแลป่า นักนิเวศวิทยา) ชอบเรียนจากสิ่งมีชีวิต (นักสัตววิทยา นักพืชวิทยา สัตวแพทย์) ชอบทำงานกลางแจ้งในธรรมชาติ (นักล่าสัตว์ ลูกเสือ)

วัตถุประสงค์ของการประเมินพหุปัญญา

1. เพื่อค้นหาศักยภาพของนักเรียน
2. เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาปัญญาทุกด้านของนักเรียน

ข้อควรคำนึงในการประเมินพหุปัญญาของนักเรียน

1. นักเรียนทุกคนมีปัญญาทุกด้านและสามารถพัฒนาปัญญาทุกด้านให้เต็มศักยภาพชั้นสูงของแต่ละคนได้

2. ไม่ควรตัดสินว่านักเรียนคนใดมีปัญญาฉลาดด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เพราะนักเรียนส่วนมากมีแนวโน้มจะมีความฉลาดสูงหลายด้าน

3. การประเมินพหุปัญญาเป็นการค้นหาศักยภาพของผู้เรียนว่ามี **“แววความฉลาด”** ในด้านใดเพื่อหาวิธีการส่งเสริมพัฒนาการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. การค้นหาศักยภาพด้านพหุปัญญาของผู้เรียน ควรใช้วิธีการที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสังเกตและการประเมินตามสภาพจริง

แนวทางการค้นหาศักยภาพด้านสติปัญญาของนักเรียน

1. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนชอบทำหรือพฤติกรรมที่เด่น ๆ ของเขา
2. พิจารณาผลงานของนักเรียน
3. สัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียนถึงความชอบและความถนัด
4. จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกและค้นหาความสามารถของตนเอง
5. สนทนากับครูผู้สอนคนอื่น ๆ และผู้ปกครองเพื่อจะได้ข้อมูลของนักเรียนที่ชัดเจนขึ้น
6. พิจารณาผลการเรียนของนักเรียนในกลุ่มสาระหรือรายวิชาต่าง ๆ
7. ใช้แบบประเมินเพื่อค้นหาพหุปัญญาของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ครูอาจให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบกับการประเมินพหุปัญญาของครู

แนวทางการนำผลการประเมินพหุปัญญาไปใช้ในการส่งเสริมศักยภาพด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

ปัญญา/ความถนัด	แนวทางจัดกิจกรรม
ด้านดนตรี	- ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า สร้างชิ้นงาน หรือโครงการที่แสดงความสามารถด้านการใช้เสียงเพลง จังหวะ ทำนองเพลง การแต่งเพลง ทำเสียงประกอบ
ด้านกาย-การเคลื่อนไหว	- จัดกิจกรรมหรือเกมที่ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนไหว เช่น กีฬา เต้นรำ นาฏศิลป์ การแสดงบทบาทสมมติ การปฏิบัติจริง การสร้างชิ้นงาน ผลงาน โครงงานที่แสดงการเคลื่อนไหวหรือออกแบบเกมง่าย ๆ
ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์	- จัดกิจกรรมหรือเกมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ แก้โจทย์ปัญหา การทดลองในสถานการณ์จำลอง หรือการทำโครงงานเกี่ยวกับตรรกะ การคิดคำนวณในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
ด้านภาษา	- จัดกิจกรรม โครงงานที่ส่งเสริมการใช้ภาษา เช่น การอภิปราย โต้วาที การเขียนคำขวัญ เรียงความ บทกวี การจัดทำหนังสือวารสาร เกมด้านภาษา สารานุกรม การใช้ห้องสมุด ฯลฯ
ด้านมิติ	- ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า ทำโครงงาน สร้างชิ้นงาน การออกแบบ แผนภูมิ แผนที่ จินตนาการ แสดงทัศนศิลป์ รูปภาพระบายสี
ด้านมนุษยสัมพันธ์	- ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การทำโครงงานเป็นกลุ่ม
ด้านเข้าใจตนเอง	- ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล เช่น การให้นักเรียนทำโครงงาน เปิดโอกาสให้เลือกวิธีการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ทำผลงานเฉพาะบุคคล
ด้านธรรมชาติแวดล้อม	- ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรม หรือโครงงานที่เกี่ยวกับธรรมชาติ พฤติกรรมของสัตว์และพืช ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ชีววิทยา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แหล่งอ้างอิง

- *คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2546). ช่วยศิษย์ฝ่าวิกฤตสู่อนาคต ผู้ค้นคว้าเรียบเรียง รังสรรค์ เพ็งนู และมันทนา เพ็งนู.*
- *สถาบันการแปลหนังสือ, กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ทุกคนเรียนได้ : บูรณาการรูปแบบการเรียนรู้กับพหุปัญญา ผู้แปล อารี สัณหฉวี.*
- *คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2546). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม : เส้นทางสู่ครูมืออาชีพ.*
- *มันทนา เพ็งนู และคณะ โลกของเรา : ตัวเรารู้เท่าทัน โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, 2546.*

แบบประเมินพหุปัญญา

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้ครูหรือผู้สังเกต ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะของนักเรียนในแต่ละด้าน

ปัญญาด้านดนตรี

_____ชอบเคาะจังหวะหรือฮัมเพลงในระหว่างเวลาเรียน/ทำงาน

_____ร้องเพลงได้ไพเราะถูกจังหวะและทำนอง

_____ชอบฟังเพลง ฟังดนตรีหลากหลาย

_____บอกเสียงดนตรี จังหวะหรือทำนองเพลงที่ผิดได้

_____สามารถจดจำและร้องเพลงหรือทำจังหวะทำนองดนตรีได้ถูกต้อง เมื่อได้ยินหรือฟังเพลงทำนองดนตรีเพียงครั้งสองครั้ง

_____มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรี

_____มีความสามารถเคาะจังหวะดนตรีหรือเล่นเครื่องตีได้ถูกต้อง

_____เข้าร่วมกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติด้านดนตรี

_____รู้จักบทเพลง ทำนองเพลง และเครื่องดนตรีหลากหลาย

_____ชอบสร้างทำนองเพลง เสียงดนตรี โดยการผิวปาก หรือใช้วัสดุใกล้ตัว เช่น ใบไม้ กระดาษ ฯลฯ

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

_____ชอบเคลื่อนไหว นั่งเฉย ๆ อยู่ไม่ได้นาน

_____เวลาพูดคุยชอบออกสีหน้าท่าทางและใช้มือประกอบ

_____ชอบแตะต้องสัมผัสสิ่งของ

_____มักใช้เวลาว่างอยู่กลางแจ้ง วิ่ง กระโดด เล่นกับเพื่อน

_____มีความสามารถเล่นกีฬาได้ดี

_____สามารถแสดงท่าเลียนแบบหรือล้อเลียนบุคคลอื่น การเคลื่อนไหวของสัตว์หรือสิ่งของ

_____ชอบงานฝีมือ งานประดิษฐ์ เช่น งานประกอบชิ้นส่วน ปั้น แกะสลัก พับกระดาษ ถักทอ

_____ชอบเล่นเกมที่ใช้การบังคับของกล้ามเนื้อมือ

_____ชอบการแสดงหรือการเล่นที่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เสี่ยงภัย ตื่นเต้น

_____เลือกร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงออกด้านกีฬา กรีฑา การแสดง

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์

_____คิดคำนวณโจทย์คณิตศาสตร์ได้รวดเร็ว

_____ชอบเรียนคณิตศาสตร์หรือคิดคำนวณ

_____ชอบตั้งคำถามต่อเนื่อง สืบหาเหตุผล ที่มาที่ไป ขั้นตอนกระบวนการ

_____ชอบเกมที่เกี่ยวกับการคำนวณ คาดคะเน แก้ปัญหาเชิงเหตุผล ตัวเลข

_____มีความสามารถในการจำแนกแยกแยะจัดประเภทหมวดหมู่

_____มีความสามารถคิดหาเหตุผลได้ดี

_____ชอบการพิสูจน์ ทดลอง ทดสอบข้อสงสัย

_____มีความสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้ดีเกินกลุ่มเพื่อนที่มีอายุเท่า ๆ กัน

_____สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสาธิต การทดลองทางวิทยาศาสตร์

_____ชอบใช้เวลาว่างเล่นเกม เช่น หมากรุก เกมแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ฯลฯ

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านภาษา

_____ชอบอ่านหนังสือ

_____ชอบฟัง เรื่องเล่า นิทาน นิยาย

_____มีความจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรายละเอียดได้ดี เช่น บุคคล สถานที่ วัน เวลา คุณลักษณะ อากัปกิริยา และถ่ายทอดด้วยถ้อยคำได้ดี

_____ชอบเล่นเกมปริศนาอักษรไขว้หรือเกมเล่นคำ ภาษา

_____สามารถเขียนหนังสือ โดยเรียบเรียงถ้อยคำและประโยคได้ดี

_____ระบุคำศัพท์ สำนวน คำพังเพยได้กว้างขวาง

_____มีความสามารถเกี่ยวกับการใช้คำคล้องจอง การเขียนโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

_____สามารถพูดเล่าเรื่องแสดงความคิดเห็น อภิปราย โต้วาทีได้ดี

_____สนใจร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

_____ชอบเขียนบันทึกประจำวัน เรื่องสั้น นวนิยาย วารสาร หนังสือพิมพ์

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์

_____ชอบขีดเขียนรูปภาพ เส้นต่าง ๆ ตามสมุดหนังสือเรียน

_____วาดภาพได้ดี

_____จำเส้นทาง ทิศทางที่คุ้นเคยได้ดี

_____ดูรูปภาพ แผนภูมิ แผนที่แล้วเข้าใจ อธิบายได้ดีกว่าให้อ่านหนังสือ

_____สนใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะการออกแบบ

_____ชอบดูภาพยนตร์ ภาพเคลื่อนไหว และสื่อทางสายตาอื่น ๆ

_____ชอบเล่นเกมที่เกี่ยวกับรูปภาพ รูปทรง การตัดต่อ

_____สนใจการออกแบบสร้างงานที่เป็นสามมิติ เช่น บล็อก โลโก้

_____มีความสามารถในการจำแนกสี ใช้สี ระบายสี

_____มีความนำและจินตนาการที่เห็นภาพได้ชัดเจน

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์

_____ชอบการพูดคุยกับเพื่อน อยู่ไม่สุขระหว่างเรียน

_____มักใช้เวลาว่างรวมกลุ่ม สังสรรค์ เล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ

_____ชอบแสดงตัว เสนอตัว หรืออาสาให้บริการแก่ครู-อาจารย์ และเพื่อน ๆ

_____ชอบคบเพื่อนหลาย ๆ คน

_____เป็นที่รู้จักมักคุ้นของเพื่อน ๆ นักเรียนส่วนใหญ่

_____ชอบเล่นเกมที่เล่นเป็นกลุ่มหรือทีมมากกว่าเล่นคนเดียว

_____มีความสามารถในการจูงใจและเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม

_____เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นกลุ่มหรือเกี่ยวข้องกับบริการสังคม การนันทนาการ

_____มีความสามารถเด่นในการเก็บ จำ ตีความ สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น

_____มีความสามารถในการประสานงาน ประนีประนอม และลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง

_____เลือกศึกษาค้นคว้า ทำงานตามลำพังมากกว่าทำงานร่วมกับผู้อื่น

_____ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมหรือทำงานอดิเรกตามลำพัง

_____สามารถบรรยายหรือสะท้อนความรู้สึกของตนเองได้ชัดเจน

_____มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

_____สามารถระบุจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ตรงตามความเป็นจริงและความรู้สึก

_____เมื่อมอบหมายให้ทำงานตามลำพังจะทำได้ดีกว่าทำร่วมกับผู้อื่น

_____ชอบจดบันทึกเหตุการณ์สะท้อนความรู้สึกและใฝ่อุดมคติ

_____สนใจและมีความสามารถในการวางแผนและจัดการตนเอง

_____มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

_____มีความสุขตระหนักในความสามารถและศักยภาพของตนเอง

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

ปัญญาด้านธรรมชาติแวดล้อม

_____ชอบสังเกตพฤติกรรมความเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ พืช

_____จัดหมวดหมู่ จำแนกประเภทของสัตว์ พืชได้ดี

_____บรรยาย/เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างของพืชและสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้ชัดเจน

_____เรียนได้ดีในวิชาหรือเรื่องเกี่ยวกับชีววิทยา พืช สัตว์ ธรรมชาติแวดล้อม

_____สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับทัศนศึกษาธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์

_____เลือกปฏิบัติกิจกรรม ทำงานในที่กลางแจ้งหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมากกว่าในห้องเรียน หรือที่ผู้คนหนาแน่น

_____ชอบงานอดิเรกที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า ทดลอง สะสมเกี่ยวกับทางธรรมชาติ

_____เลียนเสียงและกิริยาท่าทางของสัตว์ได้

_____ระบุผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ได้

รวม.....ข้อ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

.....

การแปลผลคะแนนการประเมินศักยภาพด้านพหุปัญญาของนักเรียน

คะแนน 1-3 อยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 4-6 อยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 7-10 อยู่ในระดับ มาก

แบบสรุปผลการประเมินพหุปัญญาของนักเรียน (รายบุคคล)

คำชี้แจง ครูรวมคะแนนลักษณะแต่ละด้าน แล้วนำคะแนนรวมแต่ละด้านไปทำเครื่องหมายลงบนเส้นความเก่งทั้ง 8 ด้าน ในกราฟการประเมินพหุปัญญาและลากเส้นต่อกัน แล้วพิจารณาว่านักเรียนมีคะแนนสูงหรือต่ำในด้านใด

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ด้าน	ด้านดนตรี	ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์	ด้านภาษา	ด้านมิติสัมพันธ์	ด้านมนุษยสัมพันธ์	ด้านการเข้าใจตนเอง	ด้านธรรมชาติแวดล้อม

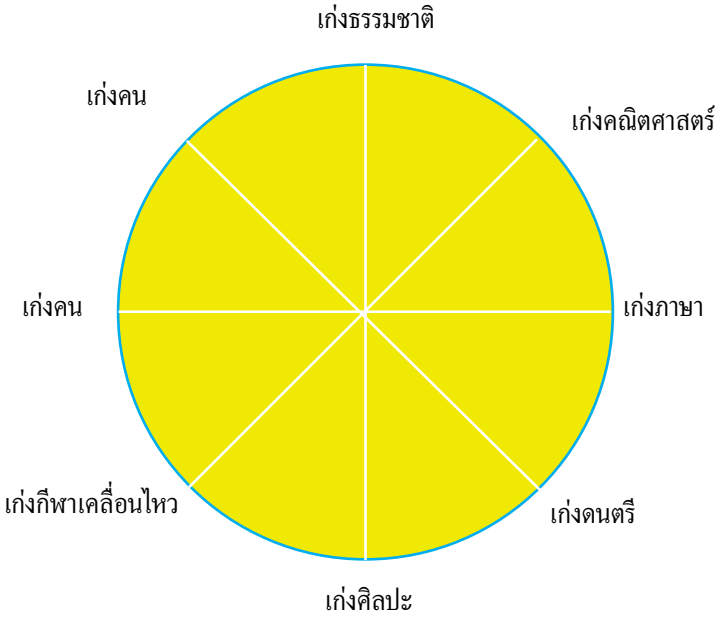

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนา.....

.....

.....

ผู้บันทึก.....

วันที่.....

แบบรายงานสรุปผลการประเมินพหุปัญญา (รายห้อง)

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	จำนวนข้อการประเมินพหุปัญญา 8 ด้าน							
		ด้านดนตรี	ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์	ด้านภาษา	ด้านมิติสัมพันธ์	ด้านมนุษย-สัมพันธ์	ด้านการเข้าใจตนเอง	ด้านธรรมชาติแวดล้อม
รวม									
ค่าเฉลี่ย									
ร้อยละ									

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนา.....

.....

.....

ผู้บันทึก.....ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว

วันที่.....

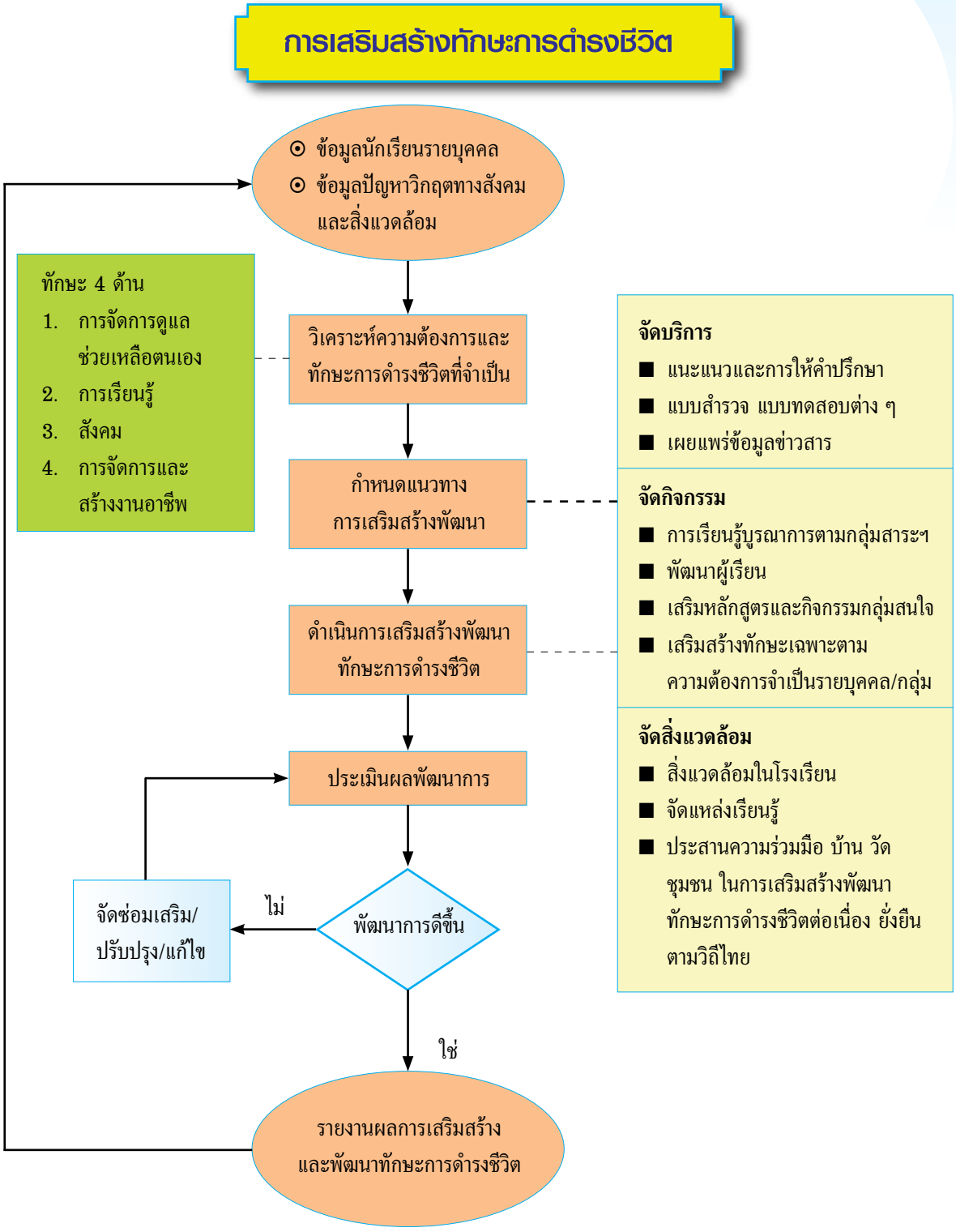
การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต
ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
ข้อมูลปัญหาวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
ทักษะ 4 ด้าน
1. การจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง
2. การเรียนรู้
3. สังคม
4. การจัดการและสร้างงานอาชีพ
วิเคราะห์ความต้องการและทักษะการดำรงชีวิตที่จำเป็น
กำหนดแนวทางการเสริมสร้างพัฒนา
ดำเนินการเสริมสร้างพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
ประเมินผลพัฒนาการ
พัฒนาการดีขึ้น
ไม่
จัดซ่อมเสริม/ปรับปรุง/แก้ไข
ใช่
รายงานผลการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
จัดบริการ
แนะแนวและการให้คำปรึกษา
แบบสำรวจ แบบทดสอบต่าง ๆ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
จัดกิจกรรม
การเรียนรู้บูรณาการตามกลุ่มสาระฯ
พัฒนาผู้เรียน
เสริมหลักสูตรและกิจกรรมกลุ่มสนใจ
เสริมสร้างทักษะเฉพาะตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล/กลุ่ม
จัดสิ่งแวดล้อม
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
จัดแหล่งเรียนรู้
ประสานความร่วมมือ บ้าน วัด ชุมชน ในการเสริมสร้างพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตต่อเนื่อง ยั่งยืนตามวิถีไทย

แนวทางการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 1 ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง - ทักษะการรู้จักตนเอง - ทักษะการคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหา	1. บริการแบบสำรวจและแบบทดสอบเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง จัดบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษา บริการสื่อ ส่งเสริม พัฒนาการรู้จักตนเอง 2. กิจกรรมกลุ่มสนใจ การแสดงออกด้านศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และกีฬา การเสริมสร้างสุขนิสัยที่ดีเพื่อการดูแลรักษาสุขภาพกาย-ใจ ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ที่เหมาะสม ฝึกทักษะการคิดบวก ฝึกทักษะการรับรู้ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ฝึกการรับรู้และการรู้สึกซาบซึ้งในศิลปะ วรรณคดี ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ฝึกการคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหา 3. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงามเป็นระเบียบ ปลอดภัย เป็นแบบอย่างการสร้างเสริมสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และสุขนิสัยที่ดี เอื้อต่อการรับรู้ซาบซึ้งในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตกแต่งสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่มีส่วนเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรม ศิลปะ วรรณกรรม ความเป็นอยู่อย่างไทย จัดโอกาสและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกด้านความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง ได้แสดงความคิด ความรู้สึกในเรื่องราวและข่าวคราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและในบทเรียน

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 2 ด้านการเรียนรู้ - ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้	1. บริการข้อมูล ข้อสนเทศ การให้คำปรึกษา และสื่อในการสนับสนุนการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ 2. จัดกิจกรรมแข่งขันทักษะการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การอ่านและวิเคราะห์ข่าวรายวัน ให้มีการนำเสนอผลงานอันเกิดจากการเรียนรู้การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน จัดประกวดผลงานการออกแบบคิดค้น สร้างชิ้นงานจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน และประกวดการเล่า การเขียนจากการฟัง การอ่าน การสืบค้น แสวงหา หรือประสบการณ์จริง 3. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงามปลอดภัย อบอุ่น จัดสถานที่ เวที ลานบริเวณต่าง ๆ ที่ท้าทาย มีบรรยากาศเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความสามารถ และผลงานและประสบการณ์ของนักเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จัดสถานการณ์ท้าทายการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การค้นคว้าแสวงหาคำตอบ การสร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้ในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 4. กำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติร่วมกันในการยึดมั่นเสรีภาพและเกียรติภูมิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น ในการจัดบรรยากาศความร่วมมือในการแสดงออก ท่าที และพฤติกรรมเชิงบวกต่อเพื่อนมนุษย์ จัดบรรยากาศการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ให้โอกาสและสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การบริหารจัดการในโรงเรียนและการเมืองทุกระดับ

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 3 ด้านสังคม - ทักษะการปรับตัว ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ	1. จัดบริการข่าวสาร บทความ และประชาสัมพันธ์ ตัวแบบหรือบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในสังคมด้านต่าง ๆ ยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนหรือบุคคลในชุมชนที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีพฤติกรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บริการข้อมูล ข้อสนเทศด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวในสังคมแบบสำรวจและแบบทดสอบด้านบุคลิกภาพและการปรับตัว และการให้คำปรึกษา 2. จัดกิจกรรมฝึกทักษะการสื่อสารทางภาษาพูด ภาษากาย ภาษาเขียน และสัญลักษณ์ต่าง ๆ กิจกรรมจำลองทางสังคมและบทบาทสมมุติ การฝึกทักษะการตอบรับ ปฏิเสธ การเจรจาต่อรอง การชักจูง การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ครอบครัว และสังคม
ด้านที่ 4 ด้านการจัดการและสร้างงานอาชีพ - ทักษะการวางแผนและการจัดการ - ทักษะการทำงานเป็นทีม	1. บริการข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การแนะแนว และการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ บริการแบบสำรวจความสนใจในอาชีพและบริการจัดหาแหล่งฝึกปฏิบัติงาน 2. จัดกิจกรรมสร้างเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมในการเลือกแนวทางประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ฝึกประสบการณ์ปฏิบัติงานอาชีพทั้งในโรงเรียนและสถานประกอบการ ฝึกปฏิบัติงานประกอบการ อาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การทำงานเป็นทีม กิจกรรมสำรวจความสนใจในอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการงาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ และฝึกการวิเคราะห์และเลือกตัดสินใจเลือกแนวทางการประกอบอาชีพ 3. จัดสถานที่สำหรับการฝึกปฏิบัติงาน เช่น สหกรณ์โรงเรียน ธนาคาร ตลาดนัด ฯลฯ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานอย่างเป็นสุขด้วยการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันด้านเพศ

สาระ

เพศศึกษา

พัฒนาการของมนุษย์
สัมพันธภาพ
ทักษะส่วนบุคคล
พฤติกรรมทางเพศ
สุขภาพทางเพศ
สังคมและวัฒนธรรม

จัดกระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมแนะแนว/โฮมรูม
กลุ่มสาระการเรียนรู้
บูรณาการรายวิชา
จัดสาระเพิ่มเติมในหลักสูตร

งาน/โครงการ

อบรมเพศศึกษานักเรียนแกนนำ
จัดค่ายเพศศึกษา
จัดโปรแกรมฝึกทักษะการดำรงชีวิต

จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

จัดสภาพแวดล้อม/อาคารสถานที่
ที่ขจัดปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับภัยทางเพศ

กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมชุมนุม
นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา
เครือข่ายนักเรียน/เยาวชน

ชุมชนมีส่วนร่วม

การให้การศึกษาผู้ปกครอง

ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
การอบรม/สัมมนากิจกรรม
เอกสาร/แผ่นพับ/VCD

ชุมชน/ผู้ปกครอง/สหวิชาชีพ

เครือข่ายเพศศึกษา **“เฝ้าระวังภัยทางเพศ”**
ดูแลเอาใจใส่ขจัดภัยทางเพศในชุมชน
สนับสนุนปัจจัย/ทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้/วิทยากร
จัดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันด้านเพศศึกษาในโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครูประจำวิชาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและรายวิชาในหลักสูตร จัดทำสาระเพิ่มเติมเป็นรายวิชาใหม่ บูรณาการเรื่องเพศศึกษาในรายวิชาบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูแนะแนวจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรมโฮมรูม
2. จัดกิจกรรมนักเรียน โดยนักเรียนจัดกิจกรรมชุมชน/ชมรมที่เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา และเครือข่ายนักเรียน/เยาวชน เป็นต้น
3. จัดเป็นโครงงาน/กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น อบรมเพศศึกษานักเรียนแกนนำ จัดค่ายเพศศึกษา จัดโปรแกรมฝึกทักษะการดำรงชีวิต
4. จัดสภาพแวดล้อม/อาคารสถานที่ ที่ขจัดปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับภัยทางเพศ

การให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

1. จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดยมีสาระการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา
2. จัดอบรม/สัมมนาให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา
3. เผยแพร่เอกสาร/แผ่นพับ/VCD เรื่องเพศศึกษา

ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน/ผู้ปกครอง/สหวิชาชีพ

1. ดูแลเอาใจใส่ขจัดภัยทางเพศในชุมชน
2. เครือข่ายเพศศึกษา **“เฝ้าระวังภัยทางเพศ”**
3. จัดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์
4. สนับสนุนปัจจัย/ทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้/วิทยากร

การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

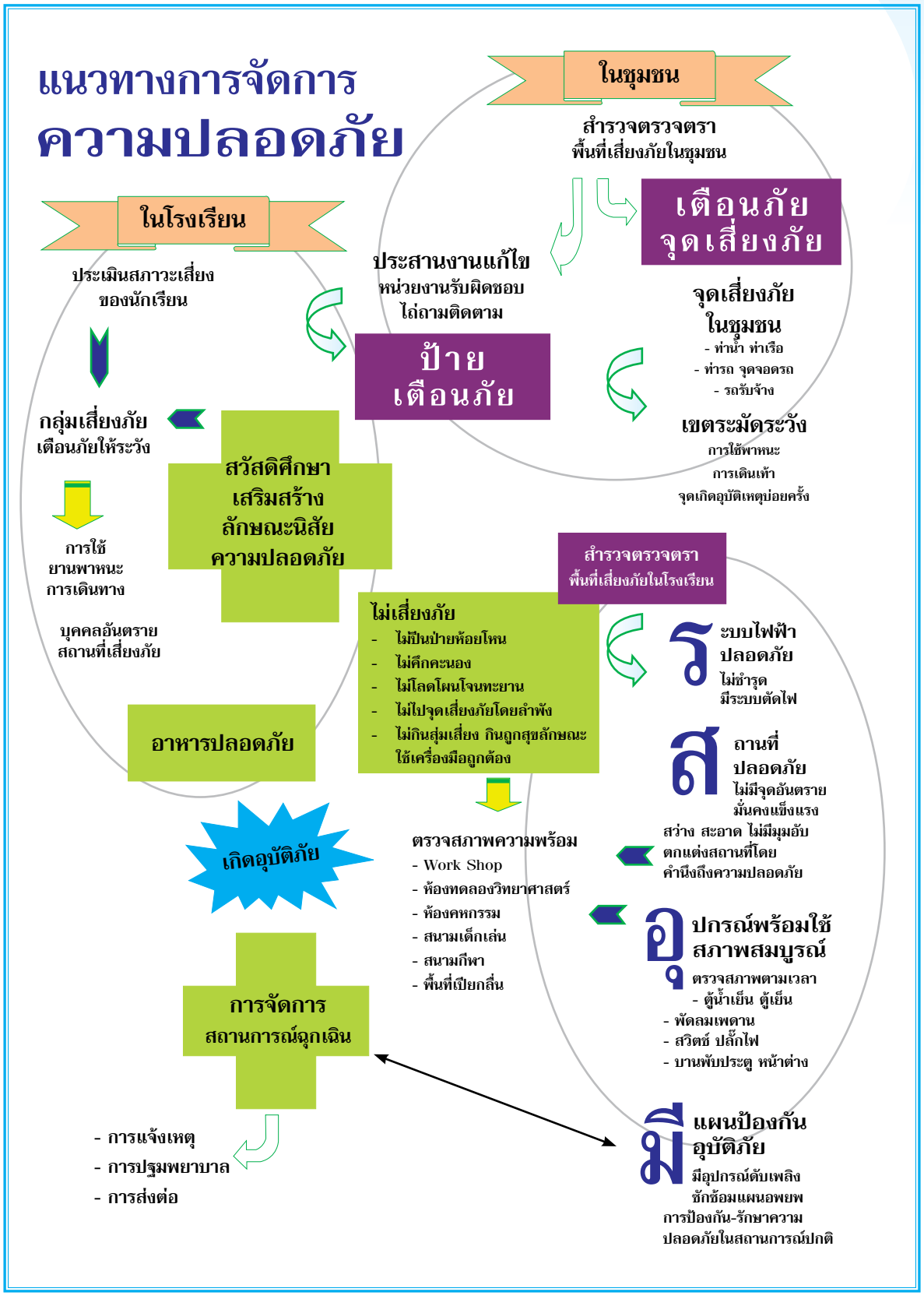
แนวทางการจัดการ
ความปลอดภัย
ในชุมชน
สำรวจตรวจตรา
พื้นที่เสี่ยงภัยในชุมชน
เตือนภัย
จุดเสี่ยงภัย
จุดเสี่ยงภัย
ในชุมชน
- ท่าน้ำ ท่าเรือ
- ท่ารถ จุดจอดรถ
- รถรับจ้าง
เขตระมัดระวัง
การใช้พาหนะ
การเดินเท้า
จุดเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง
ในโรงเรียน
ประเมินสภาวะเสี่ยง
ของนักเรียน
ประสานงานแก้ไข
หน่วยงานรับผิดชอบ
ไล่ถามติดตาม
ป้าย
เตือนภัย
กลุ่มเสี่ยงภัย
เตือนภัยให้ระวัง
การใช้
ยานพาหนะ
การเดินทาง
บุคคลอันตราย
สถานที่เสี่ยงภัย
สวัสดิศึกษา
เสริมสร้าง
ลักษณะนิสัย
ความปลอดภัย
สำรวจตรวจตรา
พื้นที่เสี่ยงภัยในโรงเรียน
ไม่เสี่ยงภัย
- ไม่ป็นป่ายห้อยโหน
- ไม่ศึกคะนอง
- ไม่โลดโผนโจนทะยาน
- ไม่ไปจุดเสี่ยงภัยโดยลำพัง
- ไม่กินสุ่มเสี่ยง กินถูกสุขลักษณะ
ใช้เครื่องมือถูกต้อง
ระบบไฟฟ้า
ปลอดภัย
ไม่ชำรุด
มีระบบตัดไฟ
อาหารปลอดภัย
สถานที่
ปลอดภัย
ไม่มีจุดอันตราย
มั่นคงแข็งแรง
สว่าง สะอาด ไม่มีมุมอับ
ตกแต่งสถานที่โดย
คำนึงถึงความปลอดภัย
เกิดอุบัติภัย
ตรวจสภาพความพร้อม
- Work Shop
- ห้องทดลองวิทยาศาสตร์
- ห้องคหกรรม
- สนามเด็กเล่น
- สนามกีฬา
- พื้นที่เปียกลื่น
อุปกรณ์พร้อมใช้
สภาพสมบูรณ์
ตรวจสภาพตามเวลา
- ตู้น้ำเย็น ตู้เย็น
- พัดลมเพดาน
- สวิตช์ ปลั๊กไฟ
- บานพับประตู หน้าต่าง
การจัดการ
สถานการณ์ฉุกเฉิน
- การแจ้งเหตุ
- การปฐมพยาบาล
- การส่งต่อ
มีแผนป้องกัน
อุบัติภัย
มีอุปกรณ์ดับเพลิง
ซักซ้อมแผนอพยพ
การป้องกัน-รักษาความ
ปลอดภัยในสถานการณ์ปกติ

การกลั่นแกล้ง ข่มขู่ รังแก

- ชอบแสดงอำนาจควบคุมผู้อื่น
- ฝ่าฝืนระเบียบวินัยบ่อย
- ขาดความเห็นใจผู้อื่น
- พฤติกรรมต่อต้านสังคม
- ไม่รู้สึกกังวล ละอายต่อการกระทำผิด
- ทำแล้วมักแก้ตัวว่าผู้อื่นก่อเรื่องก่อน
- ขาดความเอาใจใส่จากครอบครัว
- ครอบครัวลงโทษด้วยวิธีรุนแรง

ล้อเลียน เหน็บแนม เย้ยหยัน เหยียดหยาม ยั่วโทสะ ข่มขู่ คุกคาม ลักทรัพย์ รีดไถ หยิก ตี ชก ต่อย กลุ่มรุมทำร้าย นินทาว่าร้าย ปล่อยข่าวลือ ไม่ให้เข้าพวก แสดงความรังเกียจ รังควาน-ประจานผ่านโทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต

ผู้ถูกกระทำ

- ขาดเรียนบ่อย
- ไม่อยากมาเรียน
- ไม่ค่อยมีเพื่อน
- ค่อนข้างอ่อนแอ
- วิตกกังวล ซึมเศร้า
- เพื่อนมองว่า “ขี้ขลาด” “ขี้ขม” “ไม่สู้คน”
- รู้สึกถูกประจาน เป็นตัวตลก
- ไม่กล้าตอบโต้ ป้องกันตัว
- มีรอยฟกช้ำ กรณีถูกทำร้าย
- มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบปกป้องมาก

เพื่อนนักเรียนที่เห็นเหตุการณ์วางเฉย ไม่ห้ามปราม เป็นผู้ชม และเชียร์ผู้กระทำ

เยี่ยมบ้าน

กระทำซ้ำ

พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

ทักษะการปฏิเสธ Just say NO

เน้นคุณค่าในตัวเอง

- โรงเรียนสำรวจสภาพ-ปัญหาการข่มขู่รังแก
- จัดทำแผนที่จุดล่อแหลมเสี่ยงภัยในโรงเรียน (Hotspot Mapping) เพื่อเฝ้าระวังเหตุ
- จัดทำข้อตกลงร่วมระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน นักเรียน สร้างจิตสำนึก แนวทางป้องกันการกลั่นแกล้งรังแก
- ฝึกทักษะทางสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

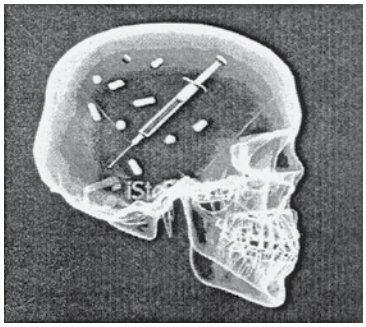

แนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาสารเสพติด

1. กลุ่มปลอดสารเสพติด
ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

1. จัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกัน
   - ⊙ กิจกรรมแนะแนว
   - ⊙ กิจกรรมโฮมรูม
2. จัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงบูรณาการ
3. จัดกิจกรรมทางเลือกหลากหลาย
   - ⊙ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม
   - ⊙ กิจกรรมค่าย
4. ใช้กระบวนการกลุ่มเน้นทักษะการปฏิเสธ
5. รณรงค์/ปลุกจิตสำนึก
   - ⊙ คำขวัญ-บทความ
   - ⊙ ทัศนศึกษา/ศึกษาดูงาน
   - ⊙ สื่อสารมวลชน
6. สร้างปัจจัยบวก ลดปัจจัยลบ
7. จัดบรรยากาศอบอุ่นปลอดภัย
8. จัดระบบดูแลเฝ้าระวัง

Just Say No

2. กลุ่มเสี่ยง มีประสบการณ์
ใช้ยาแต่เลิกแล้ว
มี-ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

เฝ้าระวัง-ใกล้ชิด
- ⊙ แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1
- ⊙ จัดบรรยากาศให้ห่างสิ่งกระตุ้น
- ⊙ ให้พี่เลี้ยงดูแล
- ⊙ ปฏิรูปการจัดประสบการเรียนรู้
- ⊙ ตรวจสุขภาพ ตรวจปัสสาวะ
- ⊙ แนะแนวและให้คำปรึกษา
- ⊙ ปรับพฤติกรรม

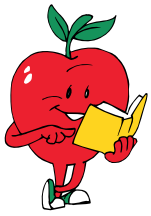

3. กลุ่มติดสารเสพติด
ยังใช้ยาและเสพติด
พฤติกรรมเบี่ยงเบน
เห็นได้ชัด

ฟื้นฟู เยียวยา ให้กำลังใจ
1. แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1 และ 2
2. สอดส่องดูแลเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด
3. ตรวจสุขภาพ
4. บำบัดรักษา เช่น กลุ่มจิตสังคมบำบัด อาชีวะบำบัด
5. ฟื้นฟู เช่น กิจกรรมทางเลือกหลากหลาย กระบวนการกลุ่ม ปรับพฤติกรรม กิจกรรมค่ายเฉพาะการฟื้นฟู
6. ให้กำลังใจเสริมแรงทางบก
7. พักการเรียนในกรณีที่นักเรียนไม่พร้อมจะเรียน
8. ประสานงานผู้ปกครองและหน่วยงานสาธารณสุข

4. กลุ่มน่าสงสัย เป็นผู้จำหน่าย
- ⊙ เป็นผู้ติดยามาก่อน
- ⊙ ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
- ⊙ ร่ำรวยผิดปกติ

เฝ้าระวัง-ติดตาม

หน้าที่ ⊙ แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1, 2 และ 3
⊙ เฝ้าระวังและติดตามอย่างใกล้ชิด

ครู ⊙ ตักเตือน/ทัณฑ์บน
⊙ แจ้งผู้ปกครองให้จับตาดูแล

แนะแนว ⊙ สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง เช่น ค่ายความดี
⊙ ใช้มาตรการทางสังคม

แก๊ง ⊙ ใช้มาตรการทางกฎหมาย แจ้งตำรวจ ปปส.

กระบวนการคัดกรองปัญหายาเสพติด

นักเรียน

เกณฑ์ทั่วไป
1. การเรียนแย่ลง
2. ต่อต้านระเบียบ
3. หุนหันพลันแล่น
4. ทะเลาะวิวาท
5. ไม่ค่อยมีเพื่อน

เกณฑ์กลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาโดยเฉพาะ
1. ง่วงเหงา หลับในห้องเรียน
2. ซึม กระสับกระส่าย หงุดหงิด
3. แยกตัว ไม่ร่วมกิจกรรม ขาดเรียน
4. ไม่สนใจสุขภาพ/ความสะอาด
5. ต้องการใช้เงินเพิ่มมากขึ้น
6. คบเพื่อนในกลุ่มใช้ยา-ค้ายา
7. สมาชิกในครอบครัวใช้ยา/ค้ายา

ไม่มีข้อใดข้อหนึ่ง → +กลุ่มปลอด+

เข้าข้อใดข้อหนึ่ง

สัมภาษณ์

รับ ⇄ **ปฏิเสธ**

ตรวจปัสสาวะ

- ผลลบ → ดูแลใกล้ชิด
- ผลบวก → **บำบัด**

เกณฑ์กลุ่มมีปัญหาใช้ยา
1. มีอาการทางร่างกาย ง่วงซึม เบื่ออาหาร
2. มีอาการดื้อยา ต้องใช้ยามากขึ้น
3. ต้องการใช้ยา ควบคุมตัวเองไม่ได้
4. หมกมุ่นกับการใช้ยา
5. ไม่สนใจเรียน/สังคม/ไม่ดูแลตัวเอง

เข้าข้อใดข้อหนึ่งในข้อ 1 และ 5

เข้าเกณฑ์เกิน 2 ใน 5 ข้อ

→ กลุ่มเสพ ส่งบำบัด กลุ่มติด

การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

อาการบ่งชี้เบื้องต้น

- เหม่อลอย ขาดสมาธิในการเรียน
- ตกใจง่าย โกรธง่าย
- ซึมเศร้า แยกตัวตามลำพัง
- ปวดหัว ปวดท้องบ่อย ๆ
- ท่าทางการเดินผิดปกติ

วิเคราะห์ข้อมูล

- ศึกษาข้อมูล ประวัติ พัฒนาการ
- ข้อมูลครอบครัว
- สอบถามเพื่อนนักเรียน ผู้ใกล้ชิด
- กระตุ้น เปิดโอกาสให้ระบายความในใจ ผ่านงานเขียน ภาพวาด

ขาดเรียน หนีเรียน ไม่อยากเรียน

มาโรงเรียนก่อนเวลา กลับบ้านช้า

หนีออกจากบ้าน นอนบ้านเพื่อน

อาจถูกกระทำจากคนในโรงเรียน

อาจถูกกระทำจากคนในบ้าน

เยี่ยมบ้าน

อาจถูกกระทำจากบุคคลภายนอก

หาโอกาสพูดคุยให้นักเรียนไว้ใจ กล้าเปิดเผย

ใช่ เรื่องปกปิด ลับ ส่งต่อ

อาการบ่งชี้ขอความช่วยเหลือ

- ตื่นตระหนก
- ทำร้ายตนเองจนบาดเจ็บ
- มีความคิดอยากตาย
- มีบาดแผล รอยฟกช้ำ ตามลำคอ ใบหน้า หน้าอก
- มีเลือดออกทางช่องคลอด และ/หรือทวารหนัก
- อาการอักเสบในช่องคลอด ท้องน้อย ติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ
- โรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์
- ตั้งครรภ์

แนวทางช่วยเหลือ

- จี้จุดให้ระบายความรู้สึก
- ลดความรู้สึกผิด
- ปลอบใจ ช่วยให้เห็นคุณค่าของตนเอง
- ปรึกษาหารือกับผู้บริหารเก็บเป็นความลับ
- ประสานงานพ่อแม่และผู้ปกครองในกรณีถูกละเมิดโดยผู้อื่น
- ประสานโรงพยาบาลตรวจร่างกายโดยด่วน รวบรวมหลักฐานทางคดี
- แยกเด็กหรือยับยั้งการกระทำซ้ำ กรณีถูกละเมิดโดยคนในบ้าน

การ

นักจิตวิทยา การเยียวยาฟื้นฟูจิตใจฯ

ดำเนินการตามกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองเด็กฯ และตามกฎหมายอาญาฯ เยียวยาฟื้นฟูจิตใจ ดูแลและคุ้มครองเด็กตามหลักสหวิทยาการ

การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูก ทารุณกรรมทางกาย

อาการบ่งชี้เบื้องต้น

- มีรอยบาดแผล
- ท่าทีหวาดกลัว

อาการบ่งชี้ต้องรีบช่วยเหลือ

- ตกใจง่าย โกรธง่าย
- กล่าวหาผู้อื่น
- ก้าวร้าว
- ซึมเศร้า

ขาดเรียน หนีเรียน ไม่อยากเรียน

มาโรงเรียนก่อนเวลา กลับบ้านช้า

หนีออกจากบ้าน นอนบ้านเพื่อน

อาจถูกกระทำจาก คนในโรงเรียน

อาจถูกกระทำจาก คนในบ้าน

อาจถูกกระทำจาก บุคคลภายนอก

วิเคราะห์ข้อมูล

- ศึกษาข้อมูล ประวัติครอบครัว
- สอบถามเพื่อนนักเรียน ผู้ใกล้ชิด
- กระตุ้น เปิดโอกาสให้ระบายความในใจ

เยี่ยมบ้าน

ใช่

แนวทางช่วยเหลือ

- ปรึกษาหารือกับผู้บริหาร
- ประสานงานพ่อแม่และผู้ปกครองในกรณีถูกละเมิดโดยผู้อื่น
- ประสานงานโรงพยาบาล ตำรวจ สังคมสงเคราะห์ มูลนิธิ ฯลฯ ตามความจำเป็นเหมาะสม
- แยกเด็กหรือยับยั้งการกระทำซ้ำกรณีถูกละเมิดโดยคนในบ้าน

ส่งต่อ

ดำเนินการตามกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองเด็กฯ และตามกฎหมายอาญาฯ เยียวยาฟื้นฟูจิตใจ ดูแล และคุ้มครองเด็กตามหลักสหวิทยาการ

แพทย์ นักจิตวิทยา ให้การเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจ

บทบาทครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกาย

1. เรียกนักเรียนพูดคุยเป็นการส่วนตัว ไม่คาดคั้น เพื่อให้นักเรียนผ่อนคลายและไว้วางใจ ครูควรวางตัวเป็นกลาง บอกกับนักเรียนว่าครูจะพยายามหาทางช่วยนักเรียน ไม่คิดจะตำหนิหรือเอาผิดกับพ่อแม่เพื่อประโยชน์สำหรับตัวนักเรียนเอง

2. หารือกับผู้บริหารโรงเรียน

3. ประสานกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง กรณีที่นักเรียนถูกทำร้ายร่างกายโดยผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว

4. ประสานกับโรงพยาบาลเพื่อตรวจร่างกาย รวบรวมหลักฐานทางคดี รักษาบาดแผลทางร่างกายและประเมินสภาพจิตโดยจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา

5. ประสานงานกับตำรวจหรือสังคมสงเคราะห์เพื่อถามปากคำ (สัมภาษณ์ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 20 พ.ศ. 2542)

6. การช่วยเหลือทางด้านจิตใจ ขณะนักเรียนอยู่ในโรงเรียน ครูอาจพูดคุยให้คำปรึกษา จัดกิจกรรมนันทนาการ ให้นักเรียนได้ระบายความโกรธ รู้สึกโดดเดี่ยว ละอายใจ เป็นต้น โดยการใช้วาดภาพ ดนตรี หรือกิจกรรมกีฬา

7. เก็บเรื่องนี้เป็นความลับ รู้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน

8. ประสานงานกับฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หรือหน่วยงานเอกชน เช่น มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก องค์กร FACE มูลนิธิเด็ก ฯลฯ กรณีที่นักเรียนไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้

9. ปรึกษาทางกฎหมายกับอัยการ สภาสตรีทางกฎหมาย สภาทนายความ

ข้อบ่งชี้ในการส่งต่อ

นักเรียนทุกรายที่สงสัยว่าถูกทารุณกรรม

การบาดเจ็บทางร่างกายที่รุนแรง เช่น

- บาดเจ็บอวัยวะภายใน
- กระดูกหัก
- แผลน้ำร้อนลวก (burn)

นักเรียนถูกทำร้ายร่างกายซ้ำอีก หลังจากได้รับช่วยเหลือแล้ว

เคยมีประวัติพี่น้องของนักเรียนถูกพ่อแม่ทำร้ายถึงชีวิต

พ่อแม่มีลักษณะที่อันตราย เช่น โรคจิตชนิดหวาดระแวง โรคซึมเศร้า เป็นต้น

การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมการใช้ ICT ไม่เหมาะสม

ปกป้องคุ้มภัย

- ติดเกม
- หลงใหลสื่อตอบสนองอารมณ์เพศ SexWeb, Webcam, Chat etc.
- หมกมุ่นสื่อสารออนไลน์ Chat, Blog, SMS, MMS, Communication Web etc.
- ติดพนันออนไลน์
- กอบโกยข่าวสารท่วมหัว
- กลั่นแกล้ง ข่มขู่ ประจาน ผ่าน Clip และโทรศัพท์มือถือ

ถูกล่วงละเมิดทางเพศ
ถูกล่อลวง
ถูกข่มขู่/ประจาน
ถูกทำร้าย
เป็นหนี้สินเกินตัว

สุขภาพทรุดโทรม
เรียนไม่จบ
มีปัญหาสุขภาพจิต
บุคลิกภาพแปรปรวน
กระทำผิดกฎหมาย

อาการบ่งชี้เบื้องต้น

ที่โรงเรียน
- ง่วงซึม,-หลับในห้องเรียน
- ไม่สนใจเรียน,-เหม่อลอย
- ไม่ทำ/ไม่ส่งการบ้าน
- แยกตัวจากเพื่อน
- หงุดหงิดง่าย/โกรธง่าย

ที่บ้าน
- ลุกลี้ลุกลนในการใช้คอมพิวเตอร์เมื่อผู้อื่นเข้าใกล้
- ไม่ร่วมกิจกรรมของครอบครัว
- กินอยู่ไม่เป็นเวลา
- ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง

ส่งต่อ

แพทย์ นักจิตวิทยา ให้การเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจ

ครู/โรงเรียน
- จัดวางคอมพิวเตอร์ในที่ซึ่งเปิดเผย
- ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องเพศ ด้วยการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา
- ฝึกการคิดวิเคราะห์ให้รู้เท่าทันเกี่ยวกับการบริโภคสื่อ
- เสริมแรงทางบวกทันทีเมื่อนักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ใน Website ที่เหมาะสม
- ร่วมวิเคราะห์ข้อเสียของการใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่องยาวนาน

อาการบ่งชี้ต้องช่วยเหลือทันที

ที่โรงเรียน
โกหก ลักขโมย ก้าวร้าว ดื้อ พูดจาหยาบคายมากขึ้น ใช้ภาษาแปลก ๆ ซึมเศร้า ไม่สนใจตัวเอง มีจดหมาย/พัสดุที่ไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ผู้ส่งมาถึงนักเรียนเป็นประจำ ของมีค่าที่เคยมีหายไป รวยผิดปกติ ใช้เงินเปลือง พกคัมมีร์แทงบอลติดตัว มีคนแปลกหน้ามาตามหา ซึมเศร้า หวาดระแวง

- ใช้คอมพิวเตอร์/โทรศัพท์มือถือต่อเนื่องยาวนาน ลับ ๆ ล่อ ๆ
- ขาดเรียน
- หนีเรียน

ที่บ้าน
- นอนตื่น ตื่นสาย
- เก็บตัว อยู่ลำพังกับคอมพิวเตอร์/โทรศัพท์มือถือต่อเนื่องยาวนาน
- ออกนอกบ้านบ่อยขึ้น
- หนีออกจากบ้าน

ช่วยเหลือ

พ่อแม่ ผู้ปกครอง
- จัดวางคอมพิวเตอร์ในที่ซึ่งเปิดเผย
- ร่วมกันสร้างข้อตกลงเรื่องการใช้เวลาและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ
- ให้คำชมเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง
- ส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจอย่างอื่นให้มากขึ้น
- ใช้เวลาอยู่กับนักเรียนมากขึ้น
- ร่วมมือกับโรงเรียนและเครือข่ายผู้ปกครองแก้ปัญหา

การส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

ส่งเสริมเติมเต็ม

ลักษณะ

- ช่างสังเกต ชอบซักถาม
- อยากรู้อยากเห็น
- เรียนรู้เร็ว
- จดจ่อทำงานที่สนใจจนลืมเวลา และไม่ชอบให้ใครขัดจังหวะ
- สนใจกิจกรรมที่ใช้ความคิด
- ชอบทำอะไรด้วยตนเอง
- อารมณ์อ่อนไหว
- ไม่ชอบการบังคับ/กฎ/กติกา
- ถ้าไม่เห็นด้วยจะโต้แย้ง/ไม่ให้ความร่วมมือ
- เบื่อหน่ายกับกิจกรรมที่มีลักษณะประจำ ซ้ำซากจำเจ
- ไม่ค่อยสนใจฟังผู้อื่น
- ไม่อดทนต่อการรอคอย
- กล้าลองพิสูจน์ความคิด
- คิดได้หลากหลาย วางแผนได้สลับซับซ้อน
- ชอบคบผู้ที่อายุมากกว่า
- ทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จ แต่ทำงานที่ชอบได้ดีเกินคำสั่ง

ประเมิน

1. สังเกตจากผลงานหรือผลการปฏิบัติในชั้นเรียน
2. สังเกตพฤติกรรมที่โดดเด่นในการเรียน ในการร่วมกิจกรรม การใช้เวลาว่าง
3. ความคิดหรือผลงานที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์
4. ความคิดเห็นข้อเสนอแนะของเพื่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนใกล้ชิด
5. ทดสอบเชาวน์ปัญญา ความถนัด ความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเมินโดยอาศัยคณะผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ใช่

แนวทางส่งเสริม

ครู

- พัฒนาและสร้างเสริมการรักและเห็นคุณค่าในตนเอง รับฟังความคิดเห็น เสริมแรง เปิดโอกาสให้คิดอย่างอิสระ
- เสริมสร้างทักษะทางสังคม
- เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง
- พัฒนา EQ
- จัดกระบวนการการเรียนรู้ที่ตอบสนองศักยภาพ ความสนใจ ความต้องการ ความสามารถที่โดดเด่น

โรงเรียน

- จัดการเรียนรู้แบบเพิ่มพูนประสบการณ์ เช่น การเรียนรายบุคคล โครงงาน โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะกับรูปแบบ การเรียนรู้ของแต่ละคน
- จัดการเรียนรู้แบบขยายหลักสูตร
- ลดระยะเวลาเรียน

ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

แนวทางการส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ

1. สำรวจ คัด สรรหานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
2. จัดเนื้อหาที่ยากและท้าทายความสนใจ ความสามารถ และมีเกณฑ์พิจารณาผลงานผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน
3. เชื่อมโยงและบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ในรูปสหวิทยาการ เน้นการพัฒนาสมองทุกส่วน
4. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และเรื่องที่จะเรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายของกระบวนการเรียนรู้และเน้นกระบวนการทางความคิดระดับสูง
6. เน้นการพัฒนาคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับสติปัญญา
7. จัดรูปแบบการศึกษา โดยพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามระดับความสามารถหรือศักยภาพที่แสดงออก โดยแนวทางดังนี้

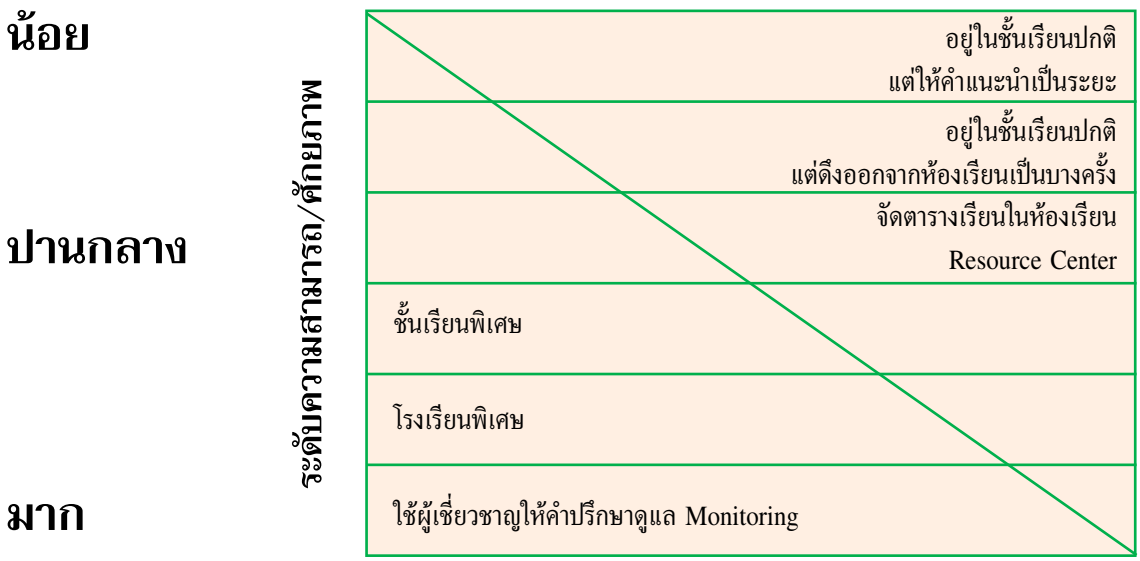

กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษ

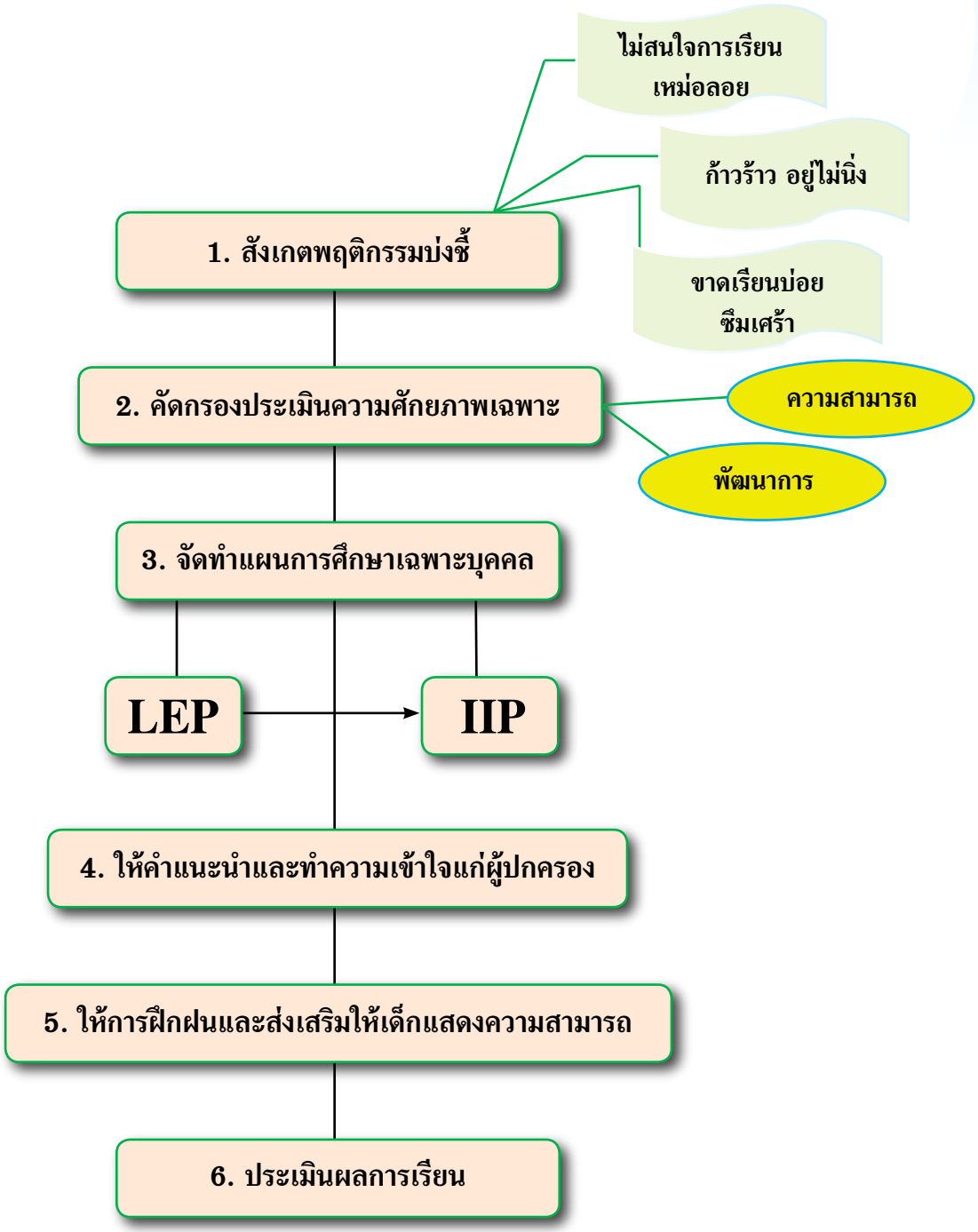

กระบวนการและองค์ประกอบของการสอนเด็กพิเศษ

⊙ เริ่มจากสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ที่พบในชั้นเรียน เช่น ไม่สนใจในการเรียน อยู่ไม่นิ่ง เหม่อลอย ก้าวร้าว ขาดเรียนบ่อย เป็นต้น

⊙ ทำการคัดกรองและประเมินความสามารถโดยใช้เครื่องมือเฉพาะทาง เพื่อให้ทราบถึงระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

⊙ มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อพัฒนาการและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน

⊙ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ต้องมีการวางแผนการสอนด้วยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูแนะแนว นักการศึกษาพิเศษ นักกิจกรรมบำบัดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก

⊙ เทคนิคการสอนเด็กพิเศษ ควรผสมผสานความเข้าใจด้านจิตวิทยาเด็กที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม ภาวะอาการ และความต้องการพิเศษของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนเด็กพิเศษได้อย่างมีประสิทธิผล

⊙ หลังจากผ่านการประเมินจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แล้ว จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนการสอนรายบุคคล (IIP : Individual Implementation Program) ซึ่งเน้นวิธีการสอนและกระบวนการสอนอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนการสอนในเนื้อหาสาระของแต่ละรายวิชา

⊙ ให้คำแนะนำและทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กว่าควรให้การส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กในด้านใดบ้าง เช่น ทักษะด้านการคิด ทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านการสื่อความหมายและการใช้ภาษา เป็นต้น

⊙ ให้การฝึกฝนและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่และถูกต้องเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์โดยมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลอย่างมีเงื่อนไข มีการเสริมประสบการณ์พิเศษแก่เด็กเพื่อให้เด็กมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น รวมถึงความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

⊙ ทำการประเมินผลการเรียนไปพร้อม ๆ กันกับการปรับเปลี่ยนแผนการสอนหากพบข้อบกพร่องในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความรู้และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

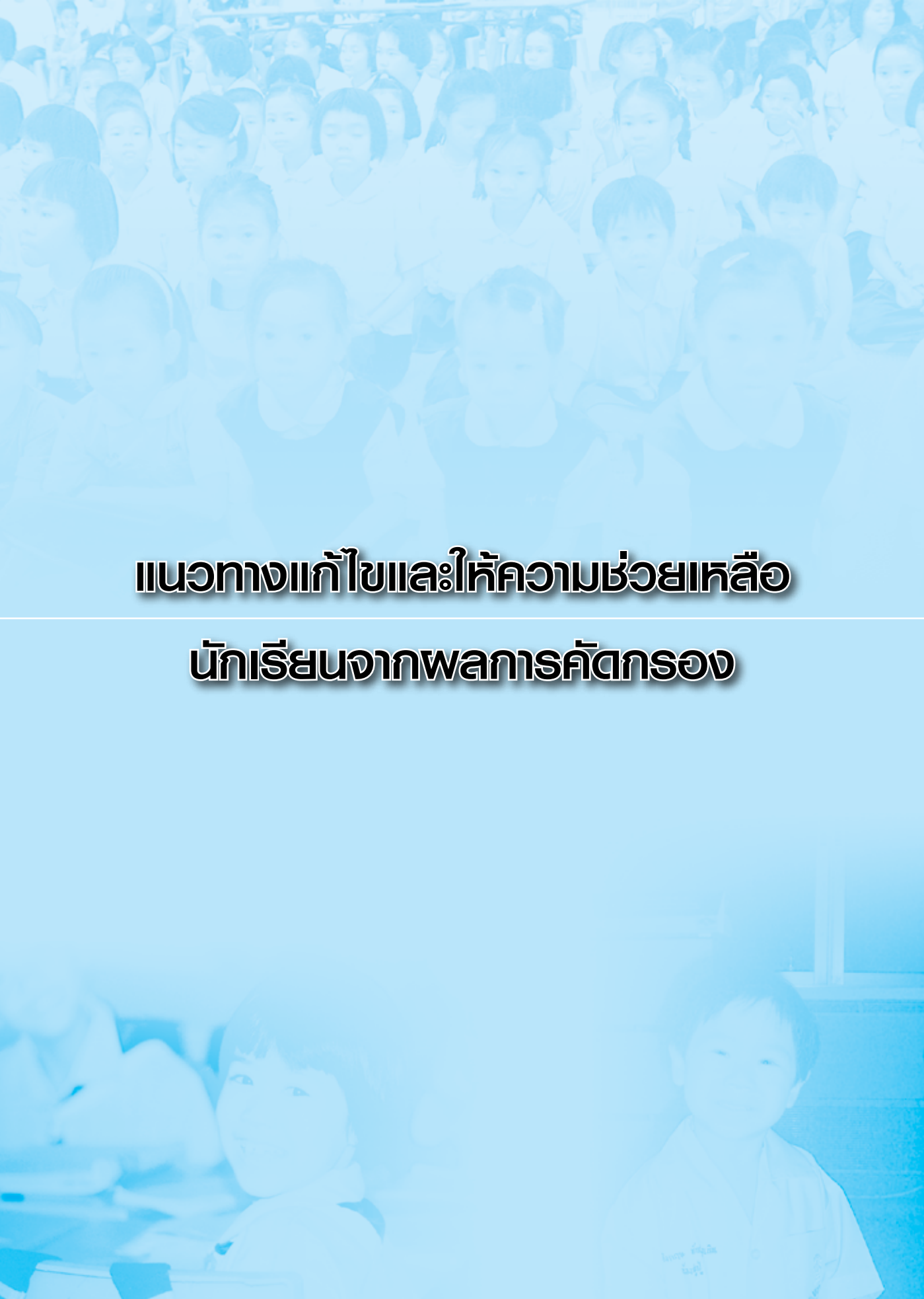

แนวทางแก้ไขและให้ความช่วยเหลือนักเรียนจากผลการคัดกรอง

แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือนักเรียนจากผลการคัดกรอง

ผลจากการคัดกรองเพื่อประเมินปัญหาพฤติกรรมนักเรียน และพบว่านักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหานั้น ครูหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับลักษณะปัญหาของเด็กแต่ละคน ในที่นี้ขอนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาบางพฤติกรรมที่พบมากในปัจจุบันด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
1. ปรับตัวยาก	แสดงออกถึงความกังวลหรือมีอารมณ์ตอบสนองมากกว่าปกติ เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ใหม่ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบเข้าสังคมที่ไม่คุ้นเคย	1. ให้ทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยเลือกกลุ่มเพื่อนที่นักเรียนพอจะร่วมงานได้ในระยะแรก และเมื่อคุ้นเคยและปรับตัวได้ ค่อยให้เปลี่ยนไปทำงานกับกลุ่มอื่น ๆ 2. ไม่ตำหนิหรือลงโทษหากนักเรียนมีท่าทีไม่พร้อมจะร่วมกิจกรรมใด ๆ อาจพูดคุยให้แสดงความรู้สึกถึงความกังวล/ความกลัวและให้กำลังใจที่จะเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ 3. จัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยใช้ทักษะที่นักเรียนถนัดจนเคยชิน และหากิจกรรมสนับสนุนความสามารถพิเศษนั้น ๆ พร้อมชมเชยในโอกาสที่เหมาะสม 4. ถ้าอาการรุนแรงจนมีผลกระทบกับการเรียนและวิถีชีวิตของนักเรียน/หรือเป็นความผิดปกติทางสมอง เชิญผู้ปกครองพบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและพิจารณาส่งจิตแพทย์ต่อไป

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
2. เก็บตัวหรือแยกตนเอง	ไม่ชอบสุงสิงกับใคร ไม่ชอบเข้าสังคม มีเพื่อนน้อย พูดน้อย ไม่กล้าแสดงออก	1. ไม่ผลักดันให้นักเรียนตอบคำถามยาก ๆ กลางชั้นเรียน และเรียกให้ทำสิ่งที่ไม่ถนัดหน้าชั้นบ่อย ๆ ควรให้แสดงในสิ่งที่ถนัดทีละน้อยค่อยเป็นค่อยไป และชื่นชมอย่างสม่ำเสมอ 2. แสดงความรักใคร่ห่วงใย ไต่ถามทุกข์สุขตามโอกาสอันควร 3. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยหากิจกรรมสนับสนุนความถนัดหรือความสามารถพิเศษของเขา 4. ขอความช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนให้มาเป็นเพื่อนสนิทโดยมอบงานที่กลุ่มเขามีความสนใจคล้ายกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีความสนิทสนมกัน 5. หากพบว่าปัญหาหลักอยู่ที่ครอบครัว เชิญผู้ปกครองมาพบหรือเยี่ยมบ้านเพื่อพูดคุยหาแนวทางร่วมมือกันแก้ไข 6. หากการช่วยเหลือไม่เป็นผลหรือปัญหาอาจเกิดจากความผิดปกติทางสมองควรส่งต่อจิตแพทย์

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
3. มีพฤติกรรมอ่อนกว่าวัย	ทำตัวเด็กกว่าวัย พูดออดอ้อนยานคาง เหมือนเด็กเล็ก พูดไม่ชัด ไม่ยอมช่วยเหลือตนเอง พึ่งพาผู้อื่น คอยแต่จะให้คนอื่นช่วย หงุดหงิดง่าย โกรธเร็ว โกรธนาน รอคอยได้ไม่นานความอดทนต่ำ ว่ายาม เอาแต่ใจตนเอง ไม่ชอบหรือไม่ยอมอยู่ในกติกาหรือกฎเกณฑ์	1. ไม่สนับสนุนหรือชื่นชมพฤติกรรมเด็กกว่าวัย และไม่ตำหนิ หรือล้อเลียน ลดความสนใจต่อพฤติกรรมที่เรียกร้องความสนใจลง ไม่ทำโทษรุนแรง ชื่นชมหากนักเรียนมีพฤติกรรมที่สมวัย 2. พูดคุยกับนักเรียนโดยให้เห็นข้อดีของพฤติกรรมสมวัย สนับสนุนให้ช่วยเหลือตนเองมากขึ้น 3. สนับสนุนให้นักเรียนมีพฤติกรรมสมวัยโดยผ่านกิจกรรมที่เขาสนใจและมีความถนัดให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยรู้จักความยืดหยุ่น ประนีประนอม เอาใจใส่ความรู้สึกผู้อื่น ให้ยอมรับกติกาและรู้จักอดทนรอคอย 4. หาเพื่อนที่มีภาวะสมวัยเป็นแบบอย่าง และให้เพื่อนช่วยแนะนำนักเรียนให้ช่วยเหลือตนเองได้สมวัย 5. เชิญผู้ปกครองมาร่วมหาทางแก้ไขปัญหาแนะนำผู้ปกครองไม่ให้ชื่นชมพฤติกรรมเด็กกว่าวัย ร่วมกันฝึกนักเรียนให้ช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองให้ดีขึ้น

ความผิดปกติทางจิตใจที่แสดงออกโดยอาการทางกาย

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
1. **อาการทางกายผิดปกติจากสภาวะความเครียดทางจิตใจ (Somatic Complanints)** มักเกิดในนักเรียนที่เป็นเด็กเรียนดี เรียบร้อย มีความหวังที่จะประสบความสำเร็จสูง จากครอบครัวขาดการแสดงออกทางอารมณ์ มีความกังวลมากไปเกี่ยวกับอาการทางกาย ครอบครัวไม่ค่อยได้มีการพูดถึงอารมณ์ความรู้สึกของกันและกัน	1. มีอาการปวดทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ชัก ปวดท้อง การเคลื่อนไหวผิดปกติ หรืออวัยวะแขนขาทำหน้าที่ไม่ได้ชั่วคราว 2. ปวดที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายหรือหลายส่วน จนทำหน้าที่ประจำวันไม่ได้ 3. มีความคิดหมกมุ่น กลัวว่าจะเกิดโรคร้ายแรง แม้ได้รับการตรวจและให้ความมั่นใจจากแพทย์แล้วก็ตาม 4. หมกมุ่นคิดว่ามีจุดบกพร่องในร่างกายถึงแม้จะไม่มีจริง 5. อ่อนเพลียไม่มีแรง เหนื่อยง่าย มึนงง ปวดศีรษะ หงุดหงิด อาหารไม่ย่อย 6. อาการมักเกิดหลังเหตุการณ์ที่ทำให้เครียด เช่น การทะเลาะกันรุนแรง การสูญเสียความสัมพันธ์กับบุคคลที่รัก ถูกขัดใจ กลัวเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น เช่น การสอบ	1. สนับสนุนจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนตามปกติ ไม่ให้หมกมุ่นอยู่กับอาการทางกายจนรู้สึกว่าตนเองป่วย ไม่สามารถทำงานได้อย่างคนอื่น 2. แสดงความเข้าใจ เห็นใจ ยอมรับในการเจ็บป่วยอย่างจริงใจ ไม่ตำหนิว่านักเรียนแกล้งทำ ไม่ทำให้เขาเสียหน้า เพราะเขาเองก็ไม่เข้าใจว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร 3. ให้นักเรียนได้มีโอกาสระบายถึงความไม่สบายใจที่เกิดขึ้นอย่างเปิดอก ทั้งเรื่องที่บ้าน โรงเรียน เพื่อน ครู ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี 4. ฝึกให้นักเรียนพูดถึงอารมณ์ความรู้สึกออกมาโดยตรง เช่น ไม่พอใจใครก็บอกได้ด้วยคำพูดที่เหมาะสม ทำการบ้านไม่ได้ให้ขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ 5. หากเกิดเรื่องภายในโรงเรียน จากท่าทีของครูเพื่อน ก็ควรช่วยเหลือกันโดยแก้ไขท่าทีและทำความเข้าใจกับนักเรียน 6. หากิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน ให้นักเรียนมีโอกาสทำ เป็นการช่วยผ่อนคลาย ระบายความตึงเครียด และยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แทน **การหมกมุ่นกับตนเอง** 1. สนับสนุนให้มีเพื่อนคู่หูร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัย ได้พูด เล่น คุยกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
		2. ให้คำแนะนำครอบครัวให้ดูแลนักเรียนตามปกติ ไม่ควรซักถามอาการของเด็กเสมอ ไม่มีท่าทีตำหนิและไม่ส่งเสริมเรื่องอาการที่นักเรียนเล่าให้ฟัง
2. ซึมเศร้า (Depress)	1. รู้สึกเศร้าหรือไม่สบายใจอย่างมากจนทนไม่ได้ ไม่รู้สึกสนุกสนาน ไม่มีความสุข ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม มองโลกในแง่ลบ ไวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ คำตำหนิ 2. แยกตัวไม่สุงสิงกับเพื่อน รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ไร้ที่พึ่งหมดหนทาง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าตัวแย่ ไม่มีความสามารถ รู้สึกผิดละอายใจในเรื่องที่เคยทำผิดมาในอดีต มีความคิดอยากตาย คิดเรื่องฆ่าตัวตาย อาจมีการเขียนจดหมายลา บอกไว้เป็นนัยโดยสั่งลา ฝากข้าวของกับเพื่อนสนิท หรือได้ลงมือทำแต่ไม่สำเร็จ 3. ไม่มีสมาธิ ผลการเรียนตกลง ไม่เอาใจใส่หน้าที่ของตน ท่าทางหน้าตาหมองเศร้า การเคลื่อนไหวช้า หรืออาจดูลุกลี้ลุกลน ยุกยิกอยู่ไม่นิ่ง	1. ไม่เร่งรัดให้นักเรียนให้กิจกรรมในช่วงที่เด็กมีอาการซึมเศร้า มีการพูดคุยกับให้มีโอกาสระบายถึงความรู้สึก ไม่ต้องตื่นตระหนกถ้าหากเขาพูดถึงการฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง รักษาความลับของนักเรียน 2. เอาใจใส่อย่างจริงจังในสิ่งที่นักเรียนพูดและความรู้สึกของนักเรียน ไม่ต้องกังวลที่จะถามเรื่องความคิดที่จะทำร้ายตัวเอง อาจใช้คำถาม เช่น มีเด็กหลายคนเมื่อรู้สึกเบื่อหมดที่พึ่ง หรือไม่สบายใจมาก ๆ มักจะคิดว่าเรื่องอาจจะดีขึ้นถ้าตัวเองตาย หนูเคยมีความคิดแบบนี้บ้างไหม ถ้านักเรียนมีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย ต้องถามว่าวางแผนไว้อย่างไร ด้วยวิธีใด เมื่อไรที่จะลงมือทำ และเคยทำบ้างหรือยัง หากมีอย่าตำหนิหรือดุว่า ลองชักนำให้คิดถึงว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหาอื่นอีกหรือไม่ที่เด็กยังไม่ได้นึกถึง และควรส่งพบแพทย์ 3. ช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียน เช่น จัดติวพิเศษ เพื่อให้เรียนทันเพื่อน ด้านการเงินก็ปรึกษาสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ามีที่พึ่ง

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
	4. ใช้สารเสพติดเพื่อลดความไม่สบายใจ บ่นว่ามีอาการเจ็บป่วยทางกายบ่อย ๆ เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดกล้ามเนื้อ 5. ทำในสิ่งที่เสี่ยงอันตราย เกิดอุบัติเหตุ เพื่อจะให้ตัวบาดเจ็บเสียชีวิต	4. จัดให้ร่วมกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า เริ่มจากกิจกรรมที่นักเรียนมีศักยภาพที่จะทำได้ เพื่อเพิ่มสัมพันธภาพกับผู้อื่นแทนที่จะโดดเดี่ยวตามลำพัง 5. จัดหาเพื่อนคู่หูให้ช่วยนักเรียนในการทำกิจวัตรในแต่ละวัน ไม่อยู่ตามลำพัง มีโอกาสพูดคุยกับคนอื่น 6. แนะนำให้ครอบครัวพานักเรียนไปปรึกษาแพทย์ พูดคุยหาสาเหตุ ให้พ่อแม่ดูแลทำกิจกรรมที่บ้านได้ตามปกติ เข้าใจลักษณะอารมณ์ที่ผ่านไป ไม่ตำหนิความล่าช้าของนักเรียน
3. มีความคิดหมกมุ่นเรื่องเพศ	ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนหนุ่มสาวในโรงเรียนอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และปัญหาการตั้งครรภ์ตามมา เพราะนักเรียนปัจจุบันมีพัฒนาการทางสรีระที่เข้าสู่วัยหนุ่มสาวรวดเร็ว และมีการกระตุ้นความรู้สึกทางเพศจากสื่อต่าง ๆ มาก	ควรพูดคุยซักถามกับเด็กด้วยท่าทีเป็นกลาง ไม่ตำหนิและไม่ส่งเสริม ประเมินเด็กแบ่งเป็น 3 กลุ่ม **กลุ่มที่ 1** นักเรียนมีความสนใจเพศตรงข้ามตามวัย ไม่มีความเสี่ยงเรื่องเพศสัมพันธ์ ควรพูดคุยและจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าใจความแตกต่างระหว่างหญิงชาย เหตุการณ์ที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ การรู้จักคาดการณ์ผลที่จะตามมา **กลุ่มที่ 2** นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์สูง แนะนำเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 หากมีอารมณ์ทางเพศหาทางระบายออกในทางที่เหมาะสม ให้รู้ว่าถ้ามีเพศสัมพันธ์จะเกิดอะไรตามมา **กลุ่มที่ 3** นักเรียนที่มีประสบการณ์ทางเพศมาแล้ว สอนการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย รู้จักป้องกันการติดเชื้อ การคุมกำเนิดที่ถูกวิธี

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
		- การสอนการคุมกำเนิดมิใช่เป็นการ **“ชี้โพรงให้กระรอก”** ควรสอนให้นักเรียนตระหนักว่า การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวก็อาจตั้งครรภ์ได้ - สร้างค่านิยม ความภาคภูมิใจในตนเองในตัวนักเรียน การมี **“แฟน”** ไม่อาจสร้างความเป็นที่ยอมรับในสังคมได้เสมอไป - มีไม่น้อยที่ฝ่ายหญิงยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์เนื่องจากกลัวฝ่ายชายจะโกรธและห่างออกไป ครูควรช่วยสร้างค่านิยมในการให้คุณค่าความสัมพันธ์ในแง่อื่นนอกเหนือไปจากเรื่องทางเพศ

เด็กถูกทารุณกรรม

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
เด็กถูกทารุณกรรม จำแนกได้ 4 ประเภท คือ 1. **การถูกทำทารุณทางอารมณ์ :** เป็นการทำให้เด็กต้องทุกข์ทรมานใจ หวาดหวั่น ตกเป็นแพะรับบาป หรือระบายอารมณ์แบบตีวัวกระทบคราด เช่น การตำหนิโดยใช้ถ้อยคำรุนแรง โดยมิได้คำนึงถึงจิตใจนักเรียน โดยคาดหวังต่อเขาจนเกินความสามารถ นักเรียนไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น การทะนุถนอมเท่าที่ควร 2. **การทอดทิ้งไม่ดูแลเอาใจใส่** ทั้งการให้ความรัก	1. พบรอยบาดแผลตามแขนขา ลำตัว เป็นแนวทางรอยไฟจี้ และมีหลายแผล ทั้งแผลเก่าและใหม่ 2. ผู้ปกครองอธิบายอาการบาดเจ็บหรือสาเหตุการเกิดบาดแผลไม่สมเหตุสมผล อาจแสดงท่ารำคาญหรือโกรธเมื่อถูกซักถามและดูไม่เดือดร้อนที่จะพานักเรียนรับการรักษา 3. นักเรียนมีลักษณะว่าขาดการเอาใจใส่ดูแล เช่น ผอมโซ เนื้อตัวไม่สะอาด 4. มีประวัติครอบครัวเต็มไปด้วยความลำบาก ตึงเครียด ทะเลาะเบาะแว้ง ตบตีกันเป็นประจำ มีการใช้กำลังภายในครอบครัว ผู้ปกครองดื่มสุราเป็นประจำ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อแม่อายุน้อย มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ขาดทักษะการดูแลเด็ก หรือไม่ต้องการเด็ก 5. นักเรียนแสดงท่าทีหวาดกลัว วิตกกังวล เมื่อพูดถึงผู้ปกครอง หรือเมื่อผู้ปกครองเข้าใกล้	1. ควรสงสัยและเฝ้าระวังในเด็กที่มีบาดแผลหลาย ๆ แบบ ซึมเศร้า แยกตัวเอง การเรียนตกลง ท่าทีหวาดกลัว ขาดโรงเรียนบ่อย ๆ 2. ควรเรียกนักเรียนมาพูดคุยเป็นการส่วนตัว ไม่คาดคั้น เพื่อให้เด็กผ่อนคลายและไว้วางใจ และวางตัวเป็นกลาง โดยบอกนักเรียนว่าช่วยตัวนักเรียน และไม่คิดจะตำหนิ หรือเอาผิดพ่อแม่ของเด็ก แต่เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนเอง ถ้านักเรียนยังไม่พร้อมจะบอกอย่าบีบคั้น ติดตามสม่ำเสมอ คอยเวลาที่นักเรียนไว้วางใจแล้วจะมาปรึกษาเอง 3. หากิจกรรมที่สร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองให้กับนักเรียน 4. หากลุ่มเพื่อนที่ให้การยอมรับนักเรียนช่วยให้เขาไม่เหงา 5. การพูดคุยกับพ่อแม่เป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือในปัญหาที่มีอยู่ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนหนังสือต่อ ไม่คิดจะเข้าไปยุ่มย่ามในเรื่องภายในครอบครัว หรือแยกเด็กจากพ่อแม่ เพื่อให้พ่อแม่ร่วมมือ 6. เมื่อพบเห็นและคิดว่าเรื่องรุนแรง ควรรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
การอบรมสั่งสอน การดูแลเรื่องความเป็นอยู่ การจัดอาหารที่เหมาะสมทั้ง ๆ ที่ผู้ปกครองอยู่ในฐานะที่จะทำได้ 3. **การถูกทารุณทางกาย** มักเกิดจากผู้เลี้ยงดูอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธจัด ควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองไม่ได้ ลงโทษนักเรียนอย่างรุนแรงและหนักเกินไป ทำให้เกิดบาดเจ็บตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย 4. **การถูกทำทารุณทางเพศ** เป็นการกระทำทางเพศต่อนักเรียน แม้จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยนักเรียนอาจไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับ	6. เฉยเมย แยกตัวเอง ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม การเรียนตกต่ำลง ไม่สดชื่น ดวงตาแห้งแล้ง ไม่รู้หนาวรู้ร้อน 7. นักเรียนไม่ค่อยอยากกลับบ้าน จะทำกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียน พยายามกลับเป็นคนสุดท้ายหรือมาเช้ากว่าปกติ เพื่อหลีกหนีเหตุการณ์ทางบ้าน หรืออยู่ตามบ้านเพื่อน 8. ตัวนักเรียนเองอาจจะเป็นเด็กเลี้ยงยาก ซนมาก สติปัญญาต่ำ เป็นลูกบุญธรรม หรือลูกเลี้ยง มีลักษณะหน้าตาคล้ายคนที่พ่อแม่ไม่ชอบ	

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
ตนเอง มักเกิดจากคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดปัญหาที่ตามมาของนักเรียน คือกลายเป็นคนเก็บตัว สูญเสียความภูมิใจความมั่นใจในตนเองหรืออาจมีพฤติกรรมล่อแหลมทางเพศมากขึ้น		

ด้านความประพฤติ

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
1. ไม่อยู่ในกฎเกณฑ์	ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกา หรือระเบียบของโรงเรียน หรือสังคมที่ตนอยู่ มักมีอารมณ์ฉุนเฉียว วู่วาม ก้าวร้าวเอาแต่ใจตัวเอง ไม่ยอมคน ไม่ยอมทำตามคำสั่ง ชอบการแย่งชิงสิ่งของจากผู้อื่น หรือในบางรายอาจมีลักษณะของการคล้อยตามและถูกชักจูงง่าย ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่เชื่อมั่นตนเอง ทำผิดตามผู้อื่น	1. ครูควรผ่อนผันยืดหยุ่นให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง และมีความรับผิดชอบไปด้วยกัน ควรมีขอบเขตที่พอเหมาะที่นักเรียนยอมรับได้ และครูเห็นว่าเหมาะสม ไม่ควรตำหนิหรือบังคับมากเกินไป ควรให้กำลังใจแก่เด็กที่สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง ฝึกหัดให้มีความรับผิดชอบทีละน้อย ๆ โดยครูทำในสิ่งที่ตนพูดเป็นตัวอย่างต้นแบบที่ดี ไม่ใช้อำนาจในการปกครองชั้นเรียน ควรถือความยุติธรรมและมีเหตุผลเป็นหลัก และควรชี้แจงเหตุผลในการลงโทษเมื่อนักเรียนกระทำผิด 2. พูดคุยกับนักเรียนให้โอกาสเขาแสดงความขัดแย้งต่อต้านในใจ ครูรับฟังด้วยท่าทีสงบ ให้เหตุผลแก่นักเรียนอย่างอ่อนโยน แต่เด็ดขาด ไม่ควรใช้คำว่า **“อย่า”** มากเกินไป ไม่พูดจาเยาะเย้ย หรือหัวเราะเมื่อนักเรียนทำไม่ถูกต้อง หากนักเรียนสามารถทำพฤติกรรมที่เหมาะสม ควรให้คำชมเชยทันที ให้ความสนใจให้การยอมรับ 3. จัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถแสดงออกในทางที่เหมาะสม ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ 4. จัดหาเพื่อนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ดีกว่าให้เป็นคู่หู ไม่ปล่อยให้มีการรวมกลุ่มในเพื่อนที่มีลักษณะเดียวกัน 5. สื่อสารกับครอบครัวเพื่อให้เข้าใจปัญหาของนักเรียนดีขึ้น ให้พ่อแม่มีทิศทางการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ภายในบ้านแบบเดียวกับทางโรงเรียน

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
2. พฤติกรรมเกเร	พบในนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง มักแสดงพฤติกรรมเป็นกลุ่ม แต่มีบางรายก็สามารถแสดงพฤติกรรมได้ แม้อยู่คนเดียว ประพฤติตนไม่เคารพสิทธิผู้อื่น พูดปด โกหก ลักขโมย หนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน หนีเที่ยว มั่วสุม ทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ทำร้ายสัตว์ รังแกข่มขู่ผู้อื่น	1. กำหนดกรอบวินัยที่ชัดเจน ตั้งแต่ต้นกับพฤติกรรมเกเรอันธพาลสนับสนุนให้มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนคละกันไป 2. รับฟังนักเรียนโดยไม่ตัดสิน ไม่ตำหนิ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมั่น และเป็นการให้โอกาสระบายความกดดันในใจ จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นปัญหาในมุมมองด้านอื่น หาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ 3. จัดการฝึกฝนทักษะทางสังคม การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น จัดสอนเสริมให้นักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด 4. เลือกกิจกรรมที่นักเรียนสนใจนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น หรือมีโอกาสระบายความกดดันในทางที่เหมาะสม จัดกิจกรรมที่เน้นความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จัดกิจกรรมสร้างค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคม 5. ควรเยี่ยมบ้านในกรณีที่มีปัญหารุนแรง หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นไปได้

พฤติกรรม	ลักษณะที่ปรากฏ	แนวทางแก้ไข/ช่วยเหลือ
3. พฤติกรรมก้าวร้าว	มีการแสดงออกโดยการพูดจาส่งเสียงดัง ก้าวร้าว หรือแสดงออกด้านพฤติกรรมความรุนแรงต่าง ๆ เช่น ชกต่อยกับเพื่อน ขว้างปาข้าวของบ่อย ๆ นาน ๆ และเกิดในหลายสถานการณ์	1. ครูทำตัวเป็นแบบอย่างโดยไม่ใช้อารมณ์หรือความรุนแรง มีกฎเกณฑ์ในชั้นเรียนที่เหมาะสม 2. ครูยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของนักเรียน แต่ไม่ยอมรับพฤติกรรม ควรพูดกับนักเรียนโดยถือหลักว่าทุกคนมีสิทธิที่จะโกรธ ไม่พอใจ หรือเครียด แต่ไม่มีสิทธิ์ทำร้ายคนอื่น หรือทำลายข้าวของ รับฟังนักเรียน ให้เล่าเหตุการณ์โดยไม่สรุปว่านักเรียนผิด มีท่าทีพร้อมที่จะรับฟังปัญหาในมุมมองของนักเรียน เมื่อเขาสงบลงควรชี้แจงให้เข้าใจถึงสาเหตุที่ไม่ควรทำ ให้คำอธิบายที่กะทัดรัด ชัดเจน ไม่ยกเรื่องที่ไกลตัว หรือเป็นนามธรรมมากเกินไป มาอบรม หาทางช่วยให้นักเรียนระบายความโกรธหรือความก้าวร้าวทางอื่นที่เป็นไปได้ ชมเชยเมื่อนักเรียนรู้จักควบคุมตัวเอง และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม 3. หากมีปัญหาหลักที่ครอบครัวควรเชิญผู้ปกครองมาพบหรือเยี่ยมบ้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยระวังอย่าให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าถูกตำหนิ หากพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือสงสัยว่ามีสาเหตุจากความผิดปกติทางสมอง ควรปรึกษาจิตแพทย์ต่อไป

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2547). **คู่มือการสร้างคู่เครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับบุคลากรสถานศึกษาและบุคลากรสาธารณสุข.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2546). **คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6).** กรุงเทพมหานคร.

มันทนา เพ็งนู. (2546). **สาระระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์.

รังสรรค์ เพ็งนู และมันทนา เพ็งนู. (2546). **ช่วยศิษย์ฝ่าวิกฤตสู่อนาคต.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์.

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (2550). **คู่มือการเจรจาไกล่เกลี่ยในสถานศึกษา.** สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น. (2544). **ปมปริศนาวัยรุ่นฆ่าตัวตาย.** กรุงเทพฯ : บริษัท วงศ์กมล โปรดักชั่น จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน : เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์.

_____. (2546). **คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและวิกฤตสังคม เส้นทางสู่ครูมืออาชีพ ; การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์.

_____. (2548). **ทักษะการดำรงชีวิตเสริมสร้างคุณภาพเด็กไทย.** กรุงเทพฯ : วุฒิวัฒน์การพิมพ์.

_____. (2546). **โลกของเรา : ตัวเรา รู้เท่าทัน.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2549). **กลยุทธ์การสร้างคุณภาพเด็กไทย.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ ๗๐๕/๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อแนวดำเนินงานการสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอนุมัติให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำสื่อแนวดำเนินงานการสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 เป็นเจ้าภาพจัดประชุม นั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อแนวดำเนินงานการสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ที่ปรึกษา
2. นายวินัย รอดจ่าย รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ที่ปรึกษา
3. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ที่ปรึกษา
4. นางสาวชูศรี อุดมกุศลศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	ที่ปรึกษา
5. นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา	ประธาน
6. นายอำนาจ งามยิ่งยวด รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	รองประธาน
7. นายรังสรรค์ เพ็งนู ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	รองประธาน
8. นายสุทิน ปัญญาโพธาสกุล รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	กรรมการ
9. นางสาวจันทนา นนทิกร ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	กรรมการ
10. นายปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1	กรรมการ

11. นางวันทนา นาคใหญ่ กรรมการ
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
12. นางสาวจันทร์เพ็ญ โชติศิริ กรรมการ
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2
13. นายธวัฒน์ โควินทร์ กรรมการ
รองผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
14. นายยงยุทธ ลิ่มสกลเศรษฐ์ กรรมการ
รองผู้อำนวยการโรงเรียนคุรุราษฎร์อุปถัมภ์
15. นายสมชัย สินแท้ กรรมการ
รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม
16. นางสาวสุนันทา พุ่มวารี กรรมการ
ครูโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
17. นายภาคินัย สุนทรวิภาต กรรมการ
ครูโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
18. นางธนิมา เจริญสุข กรรมการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
19. นางมันทนา เพ็งนู กรรมการและเลขานุการ
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
20. นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว กรรมการและ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ผู้ช่วยเลขานุการ
21. นางสาวประนอม มณีวงษ์ กรรมการและ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ผู้ช่วยเลขานุการ
22. นางสาวชุลีกร โชติดี กรรมการและ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่จัดทำสื่อแนวดำเนินงานการสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2551

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายวินัย รอดจ่าย	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางวิลาวัลย์ พัวศิริ	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการแนะแนว
นางธนิมา เจริญสุข	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวชูศรี อุดมกุศลศรี	ผู้อำนวยการ สพท.ราชบุรี เขต 1

ผู้จัดทำต้นฉบับ

นายรังสรรค์ เพ็งนู	สพท.ราชบุรี เขต 1
นางสาวจันทนา นนทิกร	สพท.ราชบุรี เขต 1
นายปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์	สพท.ราชบุรี เขต 1
นางวันทนา นาคใหญ่	สพท.ราชบุรี เขต 1
นางมันทนา เพ็งนู	สพท.ราชบุรี เขต 1
นางสาวจันทร์เพ็ญ โชติศิริ	สพท.นครปฐม เขต 2
นายธวัฒน์ โควินท์	โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
นายยงยุทธ์ ลิ่มสกลเศรษฐ์	โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์
นายภาคินัย สุนทรวิภาต	โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
นายสมชัย สินแท้	โรงเรียนบ้านหนองขาม
นางสาวสุนันทา พุ่มวารี	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวประนอม มณีวงษ์	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

บรรณาธิการ

รศ.ดร.รุ่งแสง อรุณไพโรจน์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นายสันติสุข สันติศาสนสุข	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา